

OCENA DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WARMII i MAZUR

**za rok
2022**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
SIEĆ, ZASOBY, DOSTĘP, INFRASTRUKTURA	8
SIEĆ	8
ZBIORY	11
Zbiory specjalne	13
Czasopisma bieżące	13
PRACOWNICY	14
PŁACE	15
INFRASTRUKTURA	16
KOMPUTERYZACJA	17
WYKORZYSTANIE USŁUG, WYDAJNOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ	19
CZYTELNICY	19
AKTYWNOŚĆ I UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH	24
WYKORZYSTANIE INNYCH USŁUG BIBLIOTECZNYCH	27
POTENCJAŁ I ROZWÓJ	27
USŁUGI SIECIOWE I INTERAKTYWNE	27
PODNIOSZENIE KOMPETENCJI PRACOWNIKÓW	30
BIBLIOTEKI JAKO MIEJSCA AKTYWNOŚCI RÓŻNYCH GRUP UŻYTKOWNIKÓW I PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ	31
POZYSKIWANIE ŚRODKÓW POZABUDŻETOWYCH	42

WPROWADZENIE

Podstawą niniejszego opracowania są dane statystyczne oraz informacje przesłane do WBP w Olsztynie przez wszystkie biblioteki województwa warmińsko-mazurskiego w dwóch typach dokumentów: w formularzach statystycznych za 2022 r. oraz analizach opisowych z działalności poszczególnych instytucji w tym samym okresie. Uzupełniającą rolę pełnią dane zbierane na użytek projektu Analiza Funkcjonalności Bibliotek realizowanego przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, w którym wszystkie biblioteki w regionie biorą udział. Zastosowany w projekcie zestaw wskaźników funkcjonalności pozwala na przedstawienie i porównanie miar relatywnych – odnoszących uzyskiwane przez różne typy bibliotek efekty działania do liczby użytkowników korzystających z ich usług lub ogółu mieszkańców gminy, na terenie której są zlokalizowane.

Warto zwrócić uwagę, że analizowany rok 2022 był dość szczególny. To w jego trakcie stopniowo znoszono restrykcje wprowadzone w związku z pandemią COVID-19, obowiązujące od marca 2020 r. Jednym ze skutków ówczesnej sytuacji było wprowadzenie licznych ograniczeń w działalności instytucji publicznych. W przypadku bibliotek oznaczało to konieczność zastosowania wielu zmian w dotychczasowej działalności. Codzienne kontakty zastępowano komunikacją zdalną, odwoływano imprezy i spotkania grupowe, w różnych okresach zamykane były czytelnie, pomieszczania pracy grupowej, sale komputerowe i kąciaki dla najmłodszych. Część działań pracownicy bibliotek organizowali w plenerze, inne przenosili do Internetu. Pod długim okresie takiego funkcjonowania przyszedł czas na stabilizację. Wraz ze znoszeniem różnych obostrzeń w kwietniu 2022 r. większość bibliotek powróciła do godzin pracy obowiązujących przed pandemią oraz do organizowania wydarzeń stacjonarnych.

Postępujące zmiany zachęciły też wielu czytelników oraz użytkowników do powrotu i korzystania z oferty i usług lokalnych bibliotek. W całym 2022 r. z w 286 placówkach bibliotecznych w regionie pojawiło się 180 648 osób (+11,8%). W stosunku do roku poprzedniego oznaczało to wzrost o 17 246 osób, co stanowiło 10,55%. Użytkownicy bibliotek skorzystali z 3 968 175 jednostek ewidencyjnych zbiorów (+13,12%) i zasięgnęli 434 870 informacji (+33,86%). Do bibliotek na terenie województwa wpłynęło 177 205 j. ew., a zbiory ogółem liczyły 4 141 349 j. ew. (3,02 j. ew. w przeliczeniu na statystycznego mieszkańca). Wskaźnik obrotu zbiorów, czyli stosunek posiadanych zasobów do całkowitej liczby ich wypożyczeń wyniósł w 0,96 (przy wartości 0,84 w roku poprzednim).

Wśród najważniejszych celów zrealizowanych w tym okresie biblioteki w regionie wymieniały wzrost liczby czytelników po okresie pandemii (43,22%). Towarzyszyły temu m.in.: poszerzenie i urozmaicenie oferty poprzez zakup nowości wydawniczych (23,73%), w tym dostępu do zbiorów elektronicznych, oferowanych przez komercyjne serwisy internetowe (14,41%), działania związane z popularyzacją czytelnictwa (14,41%), a także

dbałość o przywrócenie regularnych zajęć dla wszystkich grup użytkowników (7,63%). Biblioteki starały się też uczestniczyć w ogólnopolskich akcjach, projektach i inicjatywach, takich, jak: Narodowe Czytanie, Noc Bibliotek, Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania Dzieciom, Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek, Tydzień Bibliotek (11,02%) czy kampanii społecznej Instytutu Książki „Mała książka – Wielki człowiek” (13,56%). W tym czasie organizowano również spotkania autorskie (5,08%), a przy większych przedsięwzięciach starano się włączać do współpracy różne instytucje funkcjonujące w otoczeniu bibliotek (11,02%). Wśród innych zrealizowanych celów bibliotekarze wymieniali działania związane z modernizacją, estetyzacją lub poprawą infrastruktury, w tym technicznej (14,41%) oraz zadania związane z wdrażaniem automatyzacji procesów bibliotecznych i nowych technologii (11,86%). Jako źródła pozyskania dotacji na ten cel wymieniano m.in. program „Kraszewski. Komputery dla bibliotek” (5,93%), „Sieć na kulturę w podregionie elbląskim” (3,54%) oraz „Sieć na kulturę w podregionie olsztyńskim” (0,84%). Nieliczne biblioteki za główny cel obrały dbanie o relacje z mieszkańcami, pogłębienie tych relacji, ich utrwalenie lub wychodzenie naprzeciw oczekiwaniom otoczenia (4,24%). Tyle samo (4,24%) poświęciło ten czas na selekcję zbiorów.

Wśród najważniejszych osiągnięć 2022 r. biblioteki wymieniały m.in.:

- ◆ **GBP w Baniach Mazurskich:** rozwinięcie działalności w świetlicach wiejskich, realizację projektu „Czytam, recytuję z językiem ojczystym fantazuję” dofinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej: MKiDN) w ramach kampanii społeczno-edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury „Ojczysty – dodaj do ulubionych. Edycja 2022 r.”;
- ◆ **MBP w Bartoszychach:** rozwój działalności w nowo zmodernizowanym budynku biblioteki głównej;
- ◆ **MGBP w Białej Piskiej:** zdobycie dofinansowania na remont i wyposażenie pomieszczeń wypożyczalni oraz czytelnicy z Programu Operacyjnego „Rybacko i Morze” w ramach Priorytetu 4 „Zwiększenie zatrudnienia i spójności terytorialnej”, Działanie 4.2 „Realizacja lokalnych strategii rozwoju kierowanych przez społeczność”;
- ◆ **BP w Bisztyńku:** realizację projektów dofinansowanych ze środków MKiDN w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 (dalej: NPRCz 2.0) Kierunku interwencji 4.1 „BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność” oraz Priorytetu 2 „Infrastruktura Bibliotek 2021-2025”;
- ◆ **MBP w Braniewie:** udział w 4. rundzie Programu Rozwoju Bibliotek, podczas którego opracowano plan rozwoju instytucji oraz przygotowano nową ofertę pt. „Zielona Biblioteka” – cykl spotkań, warsztatów i aktywności dotyczących ziołolecznictwa, zdrowia, ekologii, ponownego użycia materiałów itp.;
- ◆ **MBP w Działdowie:** pozyskanie środków MKiDN na realizację projektów: „Biblio(STACJA)-Integracja!”, „Wakacyjna Biblioteka”, „Biblioteka na Twoją miarę”, a także udział w 4. rundzie Programu Rozwoju Bibliotek, w rezultacie którego powstał Plan Rozwoju Biblioteki na lata 2022-2025;

- ◆ **Biblioteka Elbląska:** realizację projektów: „Papierowe sztuki Biblioteki Elbląskiej”, „MOC książek - KsiążkoTerapia2”, „Henryk Nitschmann i Elbląg na przełomie XIX i XX wieku”, „Digitalizacja wraz z niezbędnymi pracami konserwatorskimi, opracowanie i udostępnianie starodruków Biblioteki Elbląskiej” „Modernizacja i rozwój funkcjonalny sali widowiskowej Biblioteki Elbląskiej”, Cykl spotkań autorskich promujących czytelnictwo i literaturę „#czytElnia” cz. 4, „Teatr w ogrodzie”;
- ◆ **CKB we Fromborku:** pozyskanie nowych, aktywnych czytelników, otwarcie Dyskusyjnego Klubu Książki „Czytaj z Gwiazdkami”, wydanie albumu „Frombork oczami młodzieży”, nominację do nagrody Biblioteka Bona 2021;
- ◆ **MBP w Giżycku:** wykonanie projektu nowej siedziby biblioteki, zorganizowanie festynu integracyjnego „Wszystkie dzieci nasze są”, złożenie wniosku do MKiDN o dofinansowanie projektu „Historia odzyskuje głos. Nagrania historii mówionej w Giżyckim Archiwum Cyfrowym”;
- ◆ **BP w Gołdapi:** realizację projektu „SPOTKAJmy się w bibliotece” dofinansowanego ze środków MKiDN;
- ◆ **MBP w Iławie:** zakończenie realizacji projektu „Dialog w działaniu” dofinansowanego ze środków MKiDN;
- ◆ **GBP w Jedwabnie:** realizację projektu dla młodzieży, dofinansowanego ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu „Równać Szanse”;
- ◆ **GBP w Kalinowie:** realizację projektów: „Czytanie inspiruje”, „Książka pod rękę”, „Żyję z pasją bez nałogów”;
- ◆ **MBP w Kętrzynie:** rozszerzenie działalności w dodatkowych, poza czytelnictwem, dziedzinach kultury i sztuki, m.in. zorganizowanie spektakli Teatru przy Stoliku, sobotnich spotkań teatralnych dla dzieci, udział w organizacji cyklu koncertów w ramach Letniej Sceny Zamkowej;
- ◆ **MGBP w Korszach:** udział w projekcie „Sieć na kulturę w podregionie olsztyńskim”, pozyskanie dofinansowania z programu Instytutu Książki „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”;
- ◆ **GBP w Kowalach Oleckich:** realizację projektów dofinansowanych ze środków MKiDN: „Pole wyobraźni” oraz „Modernizacja i wyposażenie Filii Bibliotecznej w Sokółkach”;
- ◆ **MGBP w Lidzbarku:** realizacja projektu „Kreatywność. Bliskość. Innowacja. Różne oblicza książki” dofinansowanego ze środków MKiDN w ramach programu Partnerstwo dla książki”;
- ◆ **MBP w Morągu:** utrzymanie wskaźników Certyfikatu Biblioteka+ oraz realizacja projektów „Zrób to... z Biblioteką!” i „Morąg inspiruje - wczoraj, dziś, jutro” dofinansowanych ze środków MKiDN;
- ◆ **GCK Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie. Filia w Jamielniku:** uzyskanie przez bibliotekarkę tytułu „Bibliotekarz Roku 2021 województwa warmińsko-mazurskiego”;
- ◆ **ROK w Olecku „Mazury Garbate” M-PBP:** realizację projektu „Sztuka czytania czyli Olecka Lista Bestsellerów”, dofinansowanego ze środków MKiDN;

- ◆ **CKiBM w Ornie:** realizacja projektu „Bractwo Książ” dofinansowanego ze środków MKiDN;
- ◆ **MBP w Ostródzie:** tworzenie nowej struktury organizacyjnej i administracyjnej w związku z wydzieleniem ze struktur Centrum Kultury;
- ◆ **BM Powiatu Ostródzkiego „Przystań z Kulturą”:** realizację projektów „Mazury - odkrywanie dziedzictwa” i „Przystań z kulturą” dofinansowanych ze środków MKiDN;
- ◆ **BP w Pasłęku:** uzyskanie wyróżnienia Narodowego Instytutu Dziedzictwa za organizację Europejskich Dni Dziedzictwa 2022, pozyskanie środków finansowych z Fundacji PKO BP na zorganizowanie wystawy regionalnej;
- ◆ **MBP w Pasymiu:** wydanie albumu fotograficznego „Pasymianie. In memoriam”;
- ◆ **GBP w Pieckach:** realizację projektu „Sieć na kulturę w podregionie olsztyńskim”, liczne imprezy i wydarzenia biblioteczne, współpracę z różnymi instytucjami w środowisku lokalnym;
- ◆ **GBP w Pozezdrzu:** realizację projektów „Nasze ogrodowe inspiracje”, „Wielokulturowość w Gminie Pozezdrze” i „My na szlaku mazurskich legend”, dofinansowanych ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności;
- ◆ **GBP w Rybnie:** doposażenie biblioteki w nowoczesny sprzęt komputerowy z programu „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”, utworzenie Klubu Małego Konstruktora;
- ◆ **BPG Stawiguda:** przeniesienie biblioteki głównej do nowej siedziby, w której udało się wygospodarować oddzielne pomieszczenie dla dzieci i młodzieży;
- ◆ **MBP w Szczytnie:** pozyskanie dofinansowania z programu Instytutu Książki „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”;
- ◆ **GBP w świątkach:** wyróżnienie Laurem „Najlepszym z Najlepszych”, przyznany przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego za szczególne zasługi w promowaniu Warmii i Mazur w kraju i za granicą;
- ◆ **BPMiG w Tolkmicku:** udział w projekcie „Sieć na kulturę w podregionie elbląskim”, zakup, rozpoczęcie wdrażania nowego systemu bibliotecznego „ALFIOS”;
- ◆ **MGBP w Zalewie:** udział w projekcie „Sieć na kulturę w podregionie elbląskim”.

Wśród osiągnięć w 2022 r. biblioteki w regionie wymieniały też szybką adaptację pracowników do nowej sytuacji związanej z wojną w Ukrainie i pojawieniem się w otoczeniu dużej liczby uchodźców (3,39%). Z uzyskanych z całego województwa danych wynika, że 55,5% placówek organizowało w tym okresie różne formy pomocy na rzecz obywateli z Ukrainy. Najczęściej biblioteki angażowały się w zbiórki artykułów pierwszej pomocy (43,9%). Zebrane produkty dystrybuowano następnie wśród potrzebujących lub przekazywano instytucjom zajmującym się takimi działaniami w regionie, na terenie kraju lub dokonującym transferu takiej pomocy bezpośrednio do Ukrainy. Niektóre biblioteki uruchomiły własne kanały komunikacji i transportu, aby wesprzeć mieszkańców partnerskich gmin i miejscowości, np. gminy Czczelnik w obwodzie winnickim (GBP w Komorowie Żuławskim). Oprócz zbiorów rzeczowych w bibliotekach organizowano również imprezy

charytatywne, w tym koncerty, spotkania, warsztaty, dobroczynne kiermasze świąteczne (13,6%). W wyjątkowych przypadkach (4,5%) bibliotekarze sami angażowali się w koordynowanie i dostarczanie pomocy na terenie swojej miejscowości.

Obecność obywateli Ukrainy w otoczeniu bibliotek skłoniła bibliotekarzy do organizowania różnych form wsparcia, skierowanych do przedstawicieli tej grupy. Zaczęto organizować zajęcia, spotkania i warsztaty integracyjne (18,2%), zajęcia dla dzieci (19,7%), najmłodszych włączano w realizowany w bibliotekach projekt „Mała książka - wielki człowiek”). Organizowano pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, wypełnianiu dokumentów, pomagano w tłumaczeniach (16,7%). W MBP w Morągu powstał mobilny punkt ZUS, natomiast w MBP w Szczytnie Klub Wsparcia Uchodźców z Ukrainy. W bibliotekach przygotowywano także ulotki informacyjne na temat zakwaterowania, miejsc zbiorów i odbioru darów, kontaktów urzędowych oraz do instytucji i organizacji udzielających wsparcia uchodźcom. Na bibliotecznych stronach internetowych pojawiły się informacje w języku ukraińskim. Organizowano też specjalne stanowiska komputerowe wyposażone w instrukcje obsługi w języku ukraińskim i z odpowiednimi nakładkami na klawiatury. Stopniowo zaczęto też pozyskiwać książki w języku ukraińskim (13,6%) i organizować lekcje, konsultacje i kursy języka polskiego (12,2%). W bibliotekach pojawiły się również specjalne akcje i projekty. W BCiKG Stare Juchy zorganizowano „Ukraiński Salon Piękności”, podczas którego panie z Ukrainy świadczyły usługi na rzecz mieszkanki gminy za dobrowolną opłatą (usługi fryzjerskie, kosmetyczne, stylizacyjne, fotograficzne). W WBP w Olsztynie od marca 2022 r., w ramach współpracy z Federacją Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa, realizowano projekt „Cafe Ukraina”. W ramach projektu organizowano zajęcia języka polskiego, angielskiego, zajęcia integracyjne i zajęcia dla dzieci. Ogółem w zrealizowanych w ciągu roku 180 spotkaniach i zajęciach wzięło udział 3 239 osób. Biblioteki informowały też o próbach zatrudniania obywateli z Ukrainy. Przykładem może być staż w GBP w Rybnie, staż a następnie zatrudnienie w MBP w Reszlu oraz zatrudnienie w zastępstwie za pracownika w CKiBM w Ornecie. W całym 2022 r., w związku z sytuacją na Ukrainie i obecnością uchodźców z tego kraju w różnych częściach regionu, zorganizowano w bibliotekach 732 wydarzenia. Według szacunkowych danych, uczestniczyło w nich 9 079 obywateli Ukrainy. Z usług i tradycyjnej oferty bibliotek skorzystało 7 830 osób tej narodowości, w tym 618 jako zarejestrowani użytkownicy i 530 w kategorii czytelników aktywnie wypożyczających zbiory.

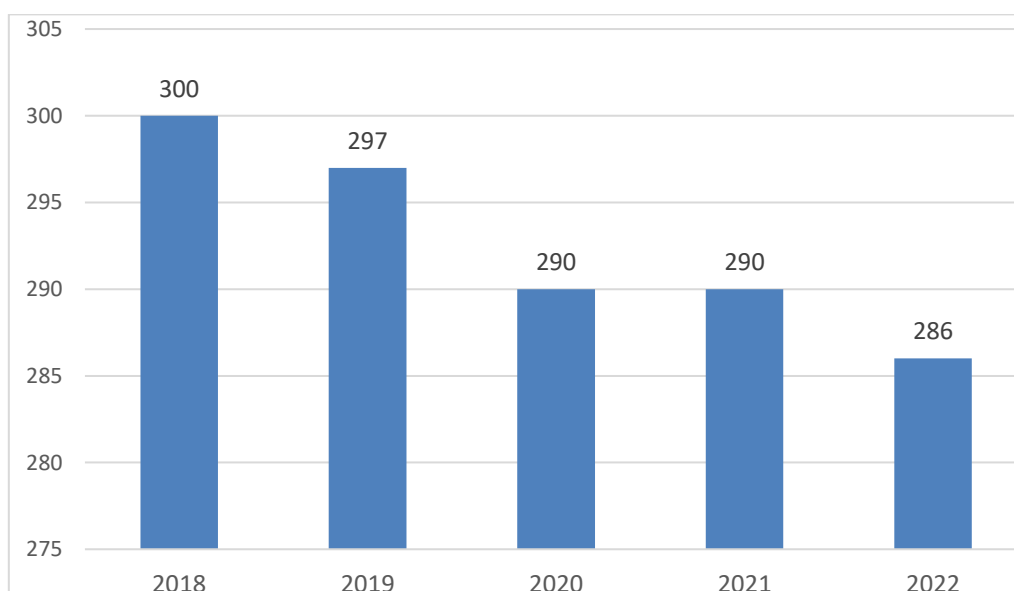
SIEĆ, ZASOBY, DOSTĘP, INFRASTRUKTURA

SIEĆ

W 2022 r. sieć bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego liczyła 286 placówek (126 bibliotek i 160 filii), z czego 85 zlokalizowanych było w mieście, a 201 na wsi (zob. wykres nr 1). Nieznacznie zmniejszyła się liczba prowadzonych w regionie punktów bibliotecznych (z 92 w roku 2021 do 90 w roku 2022).

Wykres nr 1

Liczba bibliotek i filii w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2018-2022

Wg stanu na dzień 31.12.2022 r. nieczynnych było 7 placówek bibliotecznych:

- ◆ Filia w Żabinie GBP w Baniach Mazurskich – nieczynna od 1.10.2013 r. ze względu na lokalizację w złych warunkach w zlikwidowanej Szkole Podstawowej;
- ◆ Filia Wozławkach BP w Bisztynku – ze względu na przeprowadzany remont;
- ◆ Filie w Hejdyku (zawieszona z dniem 21.08.2015 r.) i Jeżach (zawieszona od 1.07.2016 r.) MGBP w Pieszku – na skutek wypowiedzenia użyczenia pomieszczeń przez szkoły podstawowe w poszczególnych miejscowościach;
- ◆ Filia w Chruścielu GBP w Płoskini – zawieszona ze względu na zmiany kadrowe w instytucji;

- ◆ Filia w Okartowie Polany Kultury – Centrum Biblioteczno-Kulturalnego w Orzyszu – zawieszona ze względu na brak osoby do obsługi;
- ◆ Filia w Kolonii GBP w Świętajnie w powiecie szczycieńskim – zaplanowana do likwidacji w 2023 r. ze względu na niskie wyniki czytelnictwa oraz trudności lokalowe, filia mieści się w budynku zlikwidowanej Szkoły Podstawowej.

Według danych posiadanych przez WBP w Olsztynie wszystkie biblioteki lub instytucje, w strukturze których funkcjonują, posiadają status instytucji kultury. Wszystkie jednostki administracyjne stopnia gminnego w województwie warmińsko-mazurskim wywiązują się z zadania prowadzenia biblioteki publicznej. W gminie wiejskiej Iława nadal wszystkie placówki posiadają status równorzędnych bibliotek i działają w strukturze domu kultury. Podobnie jest w gminie wiejskiej Nowe Miasto Lubawskie, gdzie efektem włączenia GBP w Gwińdzinach do struktur ośrodka kultury w 2014 r. była utrata przez nią statusu biblioteki głównej. Biblioteki i filie w tej gminie mają obecnie status równorzędny. W gminie Miłakowo, ośrodek kultury wraz z funkcjonującą w jego strukturach biblioteką jest zarządzany przez firmę prywatną. Jest to jedyny taki przypadek w województwie warmińsko-mazurskim.

W 2022 r. mieszkańcy 47 gmin (40,5% ogółu) byli obsługiwani przez biblioteki połączone z domami kultury. Dodatkowo, podobnie, jak w roku ubiegłym, 6 placówek działało jako biblioteki publiczno-szkolne i 2 jako publiczno-szpitalne – były to filie biblioteczne MBP w Biskupcu oraz MBP w Działdowie.

W omawianym okresie biblioteki publiczne w regionie prowadziły 90 punktów bibliotecznych (utworzono 10 punktów, zlikwidowano 12). Nowe punkty często tworzone były w świetlicach wiejskich. W większości przypadków powodem zawieszania ich działalności był problem ze znalezieniem osoby odpowiedzialnej za ich obsługę oraz brak odpowiedniego lokalu.

Obowiązek ustawowy polegający na konieczności organizowania i prowadzenia **powiatowej biblioteki publicznej** realizowało w 2022 r. 21 powiatów województwa warmińsko-mazurskiego (19 powiatów ziemskich i 2 grodzkie). Były to:

- biblioteki stopnia powiatowego w miastach grodzkich – 2 (Olsztyn, Elbląg);
- biblioteki stopnia powiatowego w miastach w powiatach ziemskich – 2 (Ostróda, Kętrzyn);
- biblioteki, którym zostały powierzone zadania ponadlokalne:
 - miejskie – 11 bibliotek (Bartoszyce, Braniewo, Działdowo, Elbląg¹, Ełk, Giżycko, Iława, Lidzbark Warmiński, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Szczytno);

¹ W powiecie elbląskim ziemskim dla części powiatu zadania realizuje Biblioteka Elbląska (gmina Tolkmicko, Milejewo, Elbląg, Gronowo Elbląskie, Markusy, Młynary), dla drugiej części zaś Biblioteka Publiczna w Pasłęku (gmina Pasłęk, Rychliki, Godkowo).

- miejsko-gminne – 6 bibliotek (Gołdap, Nidzica, Olecko, Pastęk², Ruciane-Nida, Węgorzewo);
- powiat olsztyński ziemski realizuje zadania biblioteki powiatowej w formie projektu pod nazwą Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna. W ramach tego projektu zadania ponadlokalne powierzono 11 bibliotekom działającym na terenie powiatu.

W 2022 r. pełnienie zadań powiatowych w powiecie piskim powierzono Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Rucianem-Nidzie. Porozumienie w tej sprawie pomiędzy powiatem piskim a gminą Ruciane-Nida zostało podpisane 18 lutego 2022 r. na okres do 31 grudnia tego samego roku. Biblioteka nie uczestniczyła w negocjowaniu zapisów porozumienia z przedstawicielami władz powiatu natomiast złożyła wniosek do Starostwa Powiatowego o dofinansowanie na działalność kulturalno-oświatową, ze względu na słabą kondycję finansową.

Na realizację zadań biblioteki powiatowej starostwa przekazywały bibliotekom pełniącym tę funkcję kwoty od 9000 zł (powiat nowomiejski) do 85 000 zł (powiat iławski). W 2022 r. odnotowano zwiększenie kwoty przekazywanych przez właściwe starostwa dotacji: o 2000 zł w powiecie braniewskim, o 1466 zł w powiecie działdowskim, o 2000 zł w powiecie pastęckim, o 20 000 zł w powiecie giżyckim, o 20 295 zł w powiecie kętrzyńskim, o 52 456 zł w powiecie ostródzkim. Największe zmiany w stosunku do roku 2021 i jednocześnie największe środki na działalność biblioteki powiatowej wykazywane są w powiatach, które utrzymują biblioteki powiatowe jako odrębne jednostki organizacyjne. W powiecie kętrzyńskim zwiększono dotację o 20 295 zł, co łącznie dało kwotę 228 790 zł. W powiecie ostródzkim na działalność biblioteki powiatowej przeznaczono 326 456 zł, co oznacza wzrost dotacji w stosunku do roku 2021 o 52 456 zł. W tym czasie biblioteka powiatowa w Ostródzie zmieniła nazwę na Biblioteka Multimedialna Powiatu Ostródzkiego „Przystań z Kulturą”. Powiat olsztyński ziemski, na mocy porozumienia z dn. 25.05.2012 r., realizował zadania biblioteki powiatowej w formie projektu pod nazwą Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna. W efekcie jego realizacji, w 2022 r. przekazano 11 samorządom powiatu olsztyńskiego dotacje w kwotach po 3000 zł dla każdej biblioteki gminy wiejskiej oraz po 4216 zł dla każdej biblioteki gminy miejsko-wiejskiej (ogółem 39 080 zł). Z kolei Starostwo Powiatowe w Piszu na roczne pełnienie zadań powiatowych przez MGBP w Rucianem-Nidzie przeznaczyło kwotę 22 000 zł.

Otrzymane środki biblioteki wykorzystywały na płać (46,93%), zakup zbiorów (19,00%), zakup sprzętu komputerowego i oprogramowania (1,91%), organizację szkoleń (1,69%), wyposażenie stanowisk pracy (0,22%) oraz inne (30,25%): m.in. działalność kulturalną (np. organizację spotkań autorskich, spektakli „Teatru przy stoliku”, koncertów muzycznych, odczytów), delegacje, nagrody, zakup kodów dostępu do platform Legimi, Empik Go, zakup materiałów biurowych, opłaty za prenumeratę czasopism, pocztowe

² Patrz przypis 1.

i telefoniczne, łącza internetowe i usługi informatyczne, licencję programu MAK+, utrzymanie Biuletynu Informacji Publicznej. Część placówek w ramach dotacji zapewniała dostęp do zbiorów elektronicznych bibliotekom ze swojego powiatu.

Wzorem lat wcześniejszych, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie aktywnie wspierała biblioteki realizujące zadania powiatowe. W tym celu kontynuowała m.in. działania w ramach ogólnopolskiego projektu Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego „Nie siedź – sieciuj!”. W ramach projektu:

- w dniu 28.04.2022 r. zorganizowano piątą edycję „Forum bibliotek powiatowych i pełniących zadania powiatowe”, które służyło wymianie doświadczeń oraz stanowiło platformę wzajemnej inspiracji dla bibliotek wykonujących zadania ponadlokalne. W trakcie spotkania przeprowadzono szkolenie „Lider – aktywna postawa w warunkach niepewności”, omawiano pomysły na rozwój sieci powiatowej oraz kryteria przyznawania najlepszym bibliotekom w województwie tytułu Bibliotheca Bona;
- prowadzono prace nad rozwojem utworzonej w 2021 r. elektronicznej bazy „Wydarzenia bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego”. W ramach projektu dnia 25.01 zorganizowano webinarium z obsługi platformy. W całym okresie sprawozdawczym udzielano konsultacji mailowych i telefonicznych, na bieżąco obsługiwano bazę i promowano jej zawartość podczas organizowanych wydarzeń.

Wsparcie powiatów przez WBP w Olsztynie obejmowało również indywidualne szkolenia bibliotekarzy (w siedzibie oraz online) dotyczące tworzenia „Bibliografii Warmii i Mazur” oraz metadanych w Warmińsko-Mazurskiej Bibliotece Cyfrowej.

ZBIORY

Liczba zbiorów znajdujących się w bibliotekach publicznych województwa warmińsko-mazurskiego na koniec 2022 r. wynosiła 4 141 349 j. ew. (mniej w stosunku do roku poprzedniego o 38 694 j. ew.). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców uzyskano wartość 3 023 j. ew.

W strukturze zbiorów można było wyodrębnić:

- ◆ wydawnictwa zwarte – 3 853 780 wol. (-14 281 wol. w stosunku do roku 2021),
- ◆ czasopisma oprawne – 39 847 wol. (-1 015),
- ◆ zbiory specjalne – 247 722 j. ew. (-11 953),

w tym:

- audiowizualne – 138 132 j. ew. (+6 995),
- dokumenty elektroniczne – 14 378 j. ew. (+512).

Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa wyniosły średnio 3,10 zł (+0,24 zł).

Głównym źródłem funduszy na zakup nowości były dotacje organizatorów bibliotek – stanowiły one 69,8% całości zakupu. Drugim istotnym źródłem finansowania była dotacja MKiDN w ramach Programu Wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0” Priorytet 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych, Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych. Środki z programu otrzymało 114 ze 119 placówek w regionie, na łączną kwotę 1 197 530 zł. Wkład własny bibliotek zależny był od poziomu zamożności gmin.

Bibliotekarze starali się realizować zakup nowości wydawniczych na poziomie zadowalającym użytkowników, uwzględniając ich potrzeby, które rozpoznawali najczęściej poprzez bezpośredni kontakt i indywidualną rozmowę (73,1% bibliotek), propozycje zawarte w dezyderatach, zeszytach życzeń i sugestiach przekazywanych lub przesyłanych za pośrednictwem różnych kanałów komunikowania się z placówką (52,1%), monitorowanie stopnia wykorzystania własnego księgozbioru (7,56%), rynku wydawniczego (18,49%) oraz trendów czytelniczych, m.in. za pośrednictwem blogów literackich, forów czytelniczych oraz innych źródeł internetowych (17,65%). Niemal co trzecia placówka (29,41%) w celu rozpoznania preferencji czytelników posłużyła się narzędziami badawczymi, m.in. kwestionariuszami ankiet oraz wywiadów. Równocześnie ponad połowa bibliotek (61,34%) zastosowała przynajmniej dwie lub więcej metod pozyskania informacji w tej sprawie.

Księgozbiory bibliotek (wydawnictwa zwarte i czasopisma oprawne) w województwie warmińsko-mazurskim liczyły w 2022 r. łącznie 3 893 627 wol. (-26 741). Struktura tego zasobu w niewielkim stopniu odbiegała od lat poprzednich i kształtowała się następująco:

- ◆ literatura piękna dla dorosłych – 42,6% (+0,6%),
- ◆ literatura piękna dla dzieci – 25,9% (-0,1%),
- ◆ literatura popularnonaukowa – 31,5% (-0,5%).

Zsumowany księgozbiór bibliotek publicznych regionu pozwala wyliczyć szereg wskaźników dodatkowych. Na przykład, statystyczny mieszkaniec województwa miał do dyspozycji w minionym roku 3,02 wol. (+0,06) księgozbioru, natomiast na jednego czytelnika przypadało 25,6 wol. (-2,5).

Ogółem do bibliotek publicznych wpłynęło w tym czasie 163 716 wol. (+4,2%), w tym 163 390 (+4,2%) wol. książek i 326 (+0,8%) wol. czasopism oprawnych. Księgozbiory biblioteczne wzbogaciły się tym samym o 4,2%. Zdecydowana większość nabytków w tej kategorii pochodziła z zakupu (77,8%). Łącznie pozyskano w ten sposób 127 301 wol. książek za kwotę 3 382 274 zł.

Wskaźnik zakupu książek na 100 mieszkańców pozostał w regionie na takim samym poziomie jak w roku 2020 i wyniósł 9 woluminów. Stosunkowo wysokie wskaźniki

w przeliczeniu na 100 mieszkańców uzyskały: Lubomino (35), Lelkowo (31), Rychliki (25), Stare Juchy (24), Świątki (22), Pasym (21) oraz Jedwabno (21). Z kolei najniższy wskaźnik osiągnęły: Płoskinia (1), Braniewo gmina wiejska (3), Bartoszyce gmina wiejska (4) i Purda (4). W porównaniu z rokiem 2021 wyższy wskaźnik zakupu uzyskało 50,9% gmin, natomiast niższy w 29,3%. W pozostałych przypadkach (19,8%) wartości te pozostały bez zmian.

Wzorem lat poprzednich w strukturze zakupów nowości wydawniczych dominowała literatura piękna dla dorosłych (59,9%). Literatura piękna dla dzieci stanowiła 28,6% portfela zakupów, natomiast literatura popularnonaukowa 11,5%.

Zbiory specjalne

W 2022 r. w bibliotekach publicznych województwa warmińsko-mazurskiego znajdowało się łącznie 247 722 j. ew. zbiorów specjalnych (-11 953), co stanowiło 5,98% wszystkich typów zbiorów. Znaczna część zbiorów w tej kategorii znajdowała się w zasobach placówek zlokalizowanych w największych miastach – w Olsztynie (53,49%) oraz w Elblągu (10,11%). W 27 gminach nie podjęto jeszcze działań w celu stworzenia takich kolekcji.

Ogółem w omawianym okresie pozyskano 13 489 j. ew. zbiorów specjalnych. Podobnie jak w latach poprzednich, w ich strukturze dominowały zbiory audiowizualne. Stanowiły one 51,76% całości (138 132 j. ew.), a w stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost ich liczby o 7 885 j. ew. czyli o 3,04%. Z kolei w zbiorach audiowizualnych najbardziej popularną kategorią były audiobooki, które stanowiły 41,31% (57 064 j. ew.). I w tym przypadku odnotowano wzrost – o 5 112 j. ew., czyli o 9,78%.

Czasopisma bieżące

W 2022 r. w dalszym ciągu zmniejszała się liczba posiadanych przez biblioteki w regionie czasopism bieżących – o 35 tytułów (1,69%). Tendencję spadkową, którą obserwowano od wielu lat, wzmocnił dodatkowo okres pandemii na przełomie 2020 i 2021 r. Wprowadzone wówczas obostrzenia spowodowały, że w niektórych bibliotekach podejmowano decyzje o zawieszeniu zakupów czasopism bieżących w związku z koniecznością okresowego zamykania czytelni.

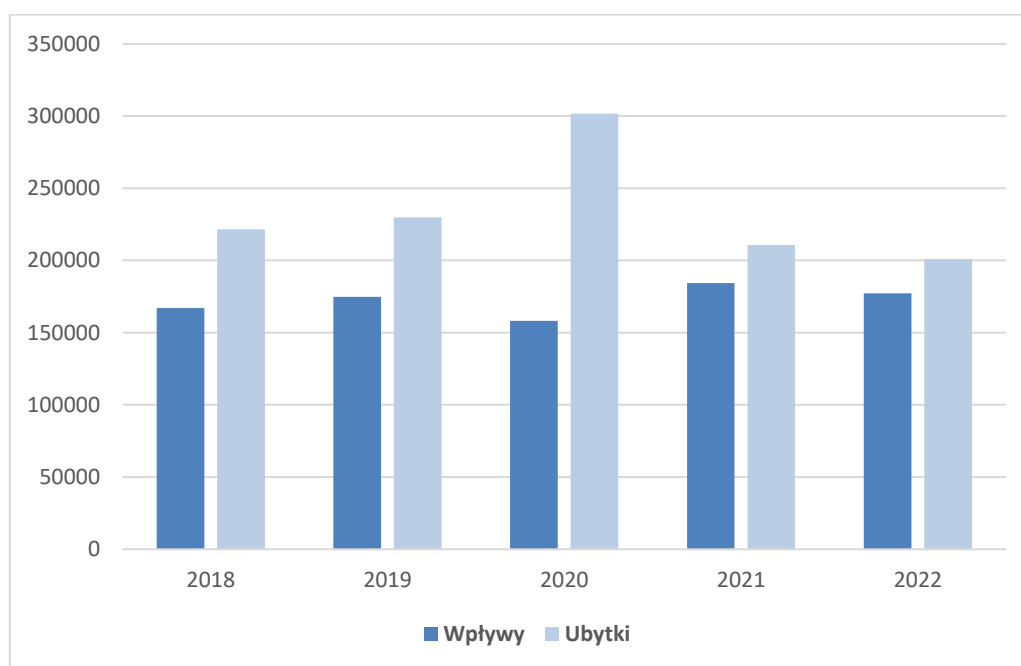
Ogółem do wszystkich placówek wpłynęło w tym czasie 2 038 tytułów (1,26 w przeliczeniu na statystycznego czytelnika). Nakłady na zakupy wyniosły w tej kategorii 340 471 zł, co stanowiło 8,02% ogółu wydatków na gromadzenie zbiorów.

Selekcja zbiorów

Od kilku już lat w bibliotekach województwa warmińsko-mazurskiego trwa proces uaktualniania zbiorów. W efekcie, obserwowane liczby ubytków górowały nad wartościami pozyskiwanych nowości (zob. wykres nr 2).

Wykres nr 2

Wpływy i ubytki zbiorów w bibliotekach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2018-2022

W 2022 r. we wszystkich bibliotekach regionu ubytkowano 201 033 j. ew. zbiorów (4,81% ich ogólnej liczby). Zdecydowaną większość (69,5%) stanowiły publikacje usuwane w drodze selekcji (139 732 j. ew.). Działania takie podjęli pracownicy 77,6% bibliotek.

PRACOWNICY

Biblioteki publiczne województwa warmińsko-mazurskiego zatrudniały w 2022 r. 657 osób na stanowiskach merytorycznych (o 21 mniej w porównaniu do roku 2021). Z tego 572 osoby (-20) pełniły swoje obowiązki na stanowiskach bibliotekarskich. W tej grupie pracownicy wykwalifikowani stanowili 72,15% ogółu. Równocześnie na jednego pracownika przypadało 282 (+31) czytelników oraz 6937 (+1 012) wypożyczeń.

W 2022 r. pracowników etatowych wspierali:

- ◆ **stażyści** (31 bibliotek): wspierali pracę bibliotekarzy z ramienia m.in. urzędów pracy, urzędów gminy, stowarzyszeń, szkół i uczelni (m.in. w GBP w Baniach Mazurskich, MBP w Bartoszycach, BP w Bisztynku, BPG Braniewo, BP w Dywitach, MBP w Działdowie, GBP w Komorowie Żuławskim, CKB we Fromborku, BPG Godkowo, BP w Gołdapi, SOK w Janowcu Kościelnym, GOK w Janowie, GBP w Kalinowie, CBKPK w Kętrzynie, MGBP w Korszach, GBP w Kowalach Oleckich, GBP w Kurzętniku, GCK w Lelkowie, MGBP w Lidzbarku, BP w Miłakowie, BP w Młynarach, BP w Pastęku, MBP w Pieniężnie, BPG Płoskinia, GBP w Pozezdrzu, GBP w Prostkach, MBP w Reszlu, GBP w Rozogach, GBP w Rybnie, BPG Rychliki, BPG Stawiguda);
- ◆ **pracownicy w ramach prac interwencyjnych lub prac społecznie użytecznych** (10 bibliotek): wykonywali prace porządkowe, pomagali w pracach merytorycznych (m.in. w MBP w Bartoszycach, BCKG Działdowo, GBP w Komorowie Żuławskim, BPG w Nowej Wsi Ełckiej, SOK w Janowcu Kościelnym, MBP w Kętrzynie, MBP w Morągu, MPBP w Olecku, MBP w Pasymiu, GBP w Wilczętach);
- ◆ **praktykanci** (14 bibliotek): m. in. wspierali bibliotekarzy w działalności merytorycznej np. w obsłudze czytelników, porządkowaniu zbiorów, organizacji imprez oraz wydarzeń bibliotecznych (BP w Bisztynku, MBP w Działdowie, BP w Gołdapi, GBP w Gierzwałdzie, MBP w Iławie, GBP w Iławie-Osadzie, MBP w Morągu, GCK w Mszanowie, MBP w Olsztynie, PBP w Ostródzie), obsłudze informatycznej (MGBP w Korszach, BP w Miłakowie, MBP w Reszlu), przygotowywaniu projektów plakatów (GBP w Gierzwałdzie, GCK w Mszanowie, BPG Stawiguda);
- ◆ **wolontariusze** (25 bibliotek). Szerzej o wsparciu wolontariuszy w dziale „Biblioteki jako miejsca aktywności różnych grup użytkowników i partycypacji społecznej”.

PŁACE

W 2022 r. biblioteki w regionie przeznaczyły na płace 42 498 088 zł, co stanowiło 62% (+4,08%) ich całkowitego budżetu. Średnia płaca wyniosła w tym okresie 4 273 zł brutto (+352 zł). Wzorem lat ubiegłych, zaznaczyła się z duża rozpiętość zarobków pomiędzy poszczególnymi bibliotekami: w 28 placówkach średnia płaca wynosiła poniżej 3 800 zł, w 38 bibliotekach – powyżej 4500 zł. Równocześnie, ze względu na szybko rosnące wynagrodzenie minimalne, wiele placówek sygnalizowało silne spłaszczenie rozpiętości płac pomiędzy osobami nowo zatrudnionymi i doświadczonymi pracownikami z wieloletnim stażem.

INFRASTRUKTURA

W 2022 r. na tym samym poziomie pozostały niektóre wskaźniki związane z analizą przestrzeni i wyposażenia bibliotek, m.in. uzyskano 32 m² powierzchni użytkowej i 4 miejsca w czytelni w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa.

W tym czasie biblioteki realizowały zadania związane z nowymi inwestycjami finansowanymi w ramach **Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0** – Priorytet 2 „Infrastruktura bibliotek 2021-2025”. Były to: BP w Bisztynku (projekt „Modernizacja Biblioteki Publicznej w Bisztynku”) oraz GBP w Kowalach Oleckich (projekt: „Modernizacja i doposażenie filii bibliotecznej w Sokółkach”). Z tego samego programu finansowane były zakończone już inwestycje w GBP w Barcianach (modernizacja powierzchni z przeznaczeniem na czytelnię oraz strefę dla seniora i najmłodszych czytelników) oraz w Bibliotece Elbląskiej (modernizacja i rozwój przestrzeni bibliotecznej filii nr 4). W tym drugim przypadku, placówka po remoncie została doposażona ze środków Funduszu Promocji Kultury MKiDN w ramach programu Infrastruktura Kultury 2021. Środki z tego programu pozyskano na realizację projektu „Biblioteka Twórczego Człowieka - Warsztaty kultury”. W 2022 r. oddano też do użytku zmodernizowany budynek MBP w Bartoszycach. Inwestycja trwająca od 2019 r. była dofinansowana z wcześniejszej edycji Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa, w ramach Priorytetu 2 „Infrastruktura bibliotek 2016-2020”.

Projekty infrastrukturalne w 2022 r. realizowano także ze wsparcia pochodzącego z innych źródeł. Dla przykładu, w gminie Markusy ze środków **Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych**, rozpoczęto realizację projektu „Modernizacja obiektu biblioteki w Zwierznie na bibliotekę główną wraz z wyposażeniem”. Biblioteka Elbląska pozyskała środki na projekt „Modernizacja i rozwój funkcjonalny sali widowiskowej Biblioteki Elbląskiej” z Funduszu Promocji Kultury MKiDN w ramach programu „**Infrastruktura kultury**”. MBP w Olsztynie pozyskała środki w ramach **Olsztyńskiego Budżetu Obywatelskiego** na projekt „Biblioteka nad Jeziorem – Twoja kreatywna przystań”. Celem projektu było zwiększenie i uatrakcyjnienie księgozbioru, a także realizacja działań promujących czytelnictwo oraz samą bibliotekę. Z kolei, MGBP w Białej Piskiej zdobyła dofinansowanie na remont i wyposażenie pomieszczeń wypożyczalni oraz czytelni z **Programu Operacyjnego „Rybnictwo i Morze”** w ramach Priorytetu 4 „Zwiększenie zatrudnienia i spójności terytorialnej”, Działanie 4.2 „Realizacja lokalnych strategii rozwoju kierowanych przez społeczność”. W 2022 r. dokonano też oficjalnego otwarcia filii bibliotecznej w Rudzienicach. Projekt inwestycyjny pod nazwą „Modernizacja wraz z wyposażeniem Gminnej Biblioteki Publicznej w Rudzienicach i stworzenie centrum informacji kulturalno-turystycznej jako miejsca integracji społecznej” dofinansowano ze środków **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020**.

Część bibliotek prowadziła w tym czasie różnego rodzaju prace remontowe, porządkowe oraz polegające na poprawie funkcjonalności i estetyki pomieszczeń. Działania takie podjęto w 32 placówkach i były one finansowane ze środków samorządowych.

KOMPUTERYZACJA

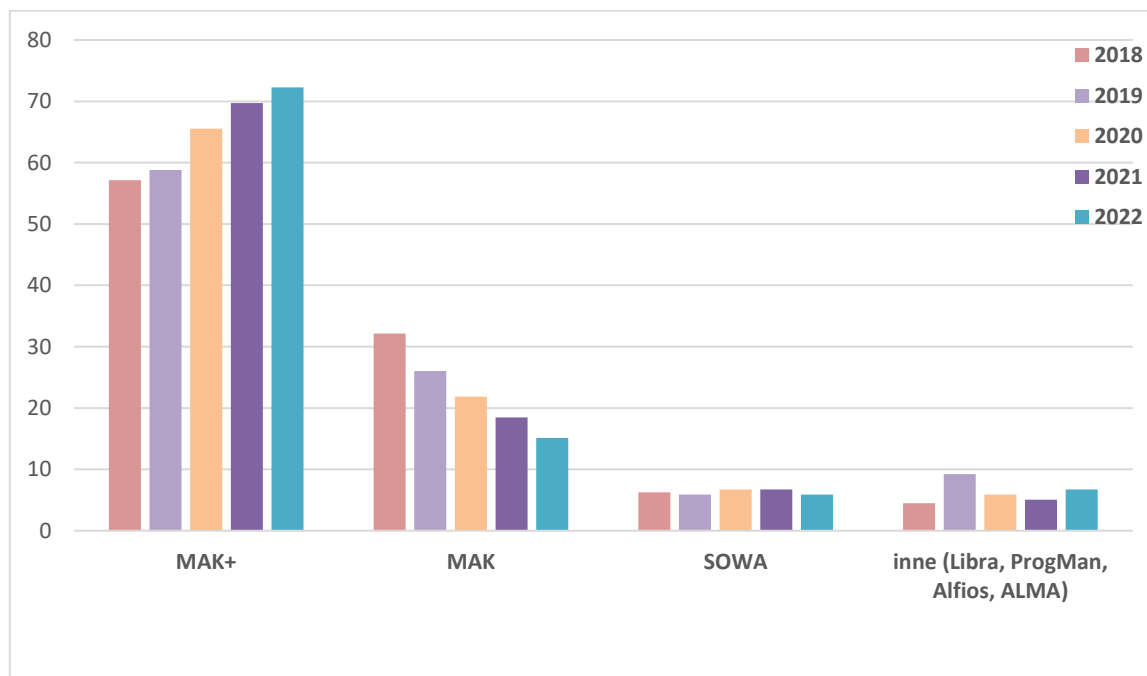
W 2022 r. biblioteki działające na terenie województwa warmińsko-mazurskiego użytkowały łącznie 2 511 komputerów (średnio na jedną placówkę przypadało niemal 9 urządzeń). Większość komputerów tj. 1 486 (59,17%) przeznaczona była do użytku dla czytelników, z tego do Internetu miało podłączenie 1 468 (98,79%). Ogółem możliwość korzystania z bezpłatnego dostępu do sieci zapewniało 268 bibliotek i filii (93,7%).

Na koniec 2022 r. biblioteki z 94 gmin województwa warmińsko-mazurskiego (81% ogółu) posiadały własną stronę internetową lub witrynę tworzoną w technologii bloga, za pomocą których np. informowały o swoich działaniach, umieszczały elektroniczne formularze do składania dezyderatów czy udostępniały możliwość korzystania z interaktywnych usług informacyjnych (np. komunikatory, czat). Od lat systematycznie wzrasta liczba bibliotek, które posiadają profile na portalach społecznościowych. W 2022 r. było ich 100 (ponad 84% placówek). Blogi o różnych aspektach związanych z pracą bibliotekarza prowadziło 40 bibliotek m.in. Biblioteka Elbląska (o zabytkowych zbiorach), MBP w Giżycku i MBP w Ełku (o działalności Dyskusyjnych Klubów Książki), 7 blogów tematycznych prowadzi WBP w Olsztynie (m.in. poświęcone bibliotekom, czytelnictwu i książkom, bibliografii oraz zawodowi bibliografa), na wspólnym blogu swoje wpisy umieszcza też 10 filii MBP w Olsztynie.

Na 119 bibliotek województwa warmińsko-mazurskiego 117 wykorzystywało w swojej pracy programy biblioteczne. Równocześnie 109 spośród nich udostępniało katalogi online. Najbardziej rozpowszechnione były programy MAK+ (86) oraz MAK (18) – razem stanowiły one ponad 87,4% ogółu. Kolejne 5,7% placówek posługiwało się programem Sowa. W kategorii „inne” po raz pierwszy pojawiły się w tym roku nowe systemy biblioteczne: ALMA wdrażana w WBP w Olsztynie oraz w Bibliotece Elbląskiej oraz Alfios – wdrażany w MBP w Reszlu oraz BPMiG w Tolkmicku.

Wykres nr 3

Programy biblioteczne w bibliotekach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2018-2022 (wartości w ujęciu %)

Z uzyskanych danych wynika, że 81 placówek udostępniało w omawianym okresie katalogi zawierające 100% opisów posiadanych zbiorów, a kolejne 14 – co najmniej 90%. W przypadku 13 bibliotek można mówić o udostępnianiu katalogów szczątkowych – zawierających opisy mniej niż 50% zbiorów. Pracownicy 5 bibliotek opracowywali zbiory komputerowo, ale nie udostępniali efektów swojej pracy w formie katalogów on-line. W całym województwie na koniec 2022 r. tylko 2 placówki (GCK w Lelkowie i GBP w Wilczętach) nie użytkowały żadnego bibliotecznego programu komputerowego. Równocześnie w obu przypadkach pracownicy zwracali uwagę na to, że zdają sobie sprawę z konieczności jego posiadania. Brak takiego programu spowodowany był, w ich ocenie, niskimi środkami finansowymi przeznaczanymi przez organizatora na działalność biblioteki, a w efekcie brakiem niezbędnego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem.

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały 4 biblioteki cyfrowe: Elbląska Biblioteka Cyfrowa, Iławska Biblioteka Cyfrowa, Giżyckie Archiwum Cyfrowe oraz Warmińsko-Mazurska Biblioteka Cyfrowa, której członkami są m.in. biblioteki miejskie z Działdowa, Gołdapi, Kętrzyna, Mrągowa, Nowego Miasta Lubawskiego, Ostródy, Pasłęka, Pasmia, Pieniężna i Szczytna (szerzej o bibliotekach cyfrowych na s. 24-25).

Ogólnie w całym regionie budżet na automatyzację wyniósł 206 457 zł i stanowił 0,3% całego budżetu wykonanego w 2022 r. przez wszystkie biblioteki. Dodatkowo, w tym czasie

7 bibliotek (w Braniewie, Czernikach (gmina wiejska Kętrzyn), Korszach, Miłkach, Młynarach, Rybnie, Szczytnie) pozyskało środki z programu Instytutu Książki „Kraszewski. Komputery dla bibliotek 2021”. Zakupiono w ten sposób sprzęt komputerowy na łączną kwotę 189 126 zł.

WYKORZYSTANIE USŁUG, WYDAJNOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ

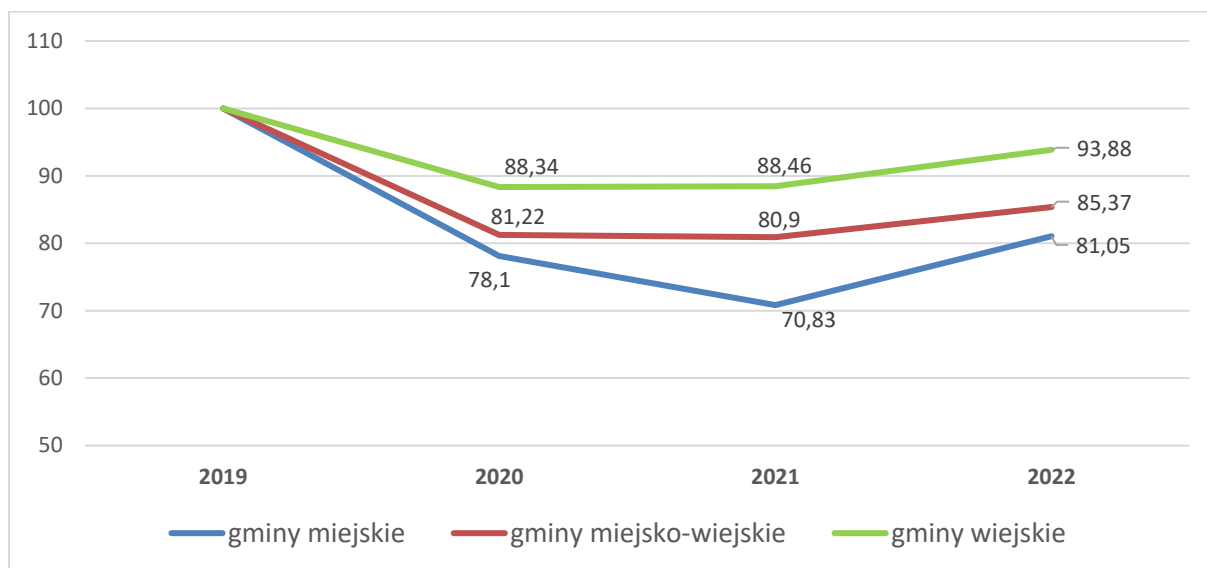
CZYTELNICY

Ogółem liczba użytkowników zarejestrowanych w bibliotekach publicznych województwa wyniosła 180 648 (+17 246 osób, czyli o 10,55% więcej w stosunku do roku poprzedniego). W tym samym okresie zwiększyła się także liczba osób aktywnie wypożyczających zbiory – wyniosła 161 666, co stanowiło wzrost o 8,74% w stosunku do roku poprzedniego. W ten sposób wskaźnik czytelnictwa w regionie wzrósł w 2022 r. o 1,26% osiągając wynik 11,8%.

Dynamika zmian w liczbie użytkowników bibliotek w ciągu kilku ostatnich lat związana była z typami gmin, na terenie których działały poszczególne instytucje. W okresie pandemii Covid-19 wprowadzane restrykcje najbardziej odczuwalne były w instytucjach działających w dużych skupiskach ludzkich, czyli w miastach. Funkcjonujące tam biblioteki odnotowały w 2021 r. o 29,17% mniej użytkowników w stosunku do roku 2019. Dla porównania, w gminach miejsko-wiejskich było to 19,1%, natomiast w gminach wiejskich 11,54%. Po całkowitym zniesieniu obostrzeń w pierwszych miesiącach 2022 r. to biblioteki zlokalizowane w miastach zyskały największe wzrosty – średnio o 14,42% w stosunku do 2021 r. (w gminach miejsko-wiejskich było to 5,52%, natomiast wiejskich 6,13%). Niezależnie od dynamiki wzrostu, biblioteki miejskie osiągnęły w 2022 r. pułap 81,05% wartości, które uzyskały w ostatnim roku przed pandemią (w przypadku bibliotek w gminach miejsko-wiejskich było to 85,37%, natomiast wiejskich 93,88%) (zob. wykresy nr 4). Zjawisko o podobnym rozkładzie proporcji zaobserwować można w przypadku liczby czytelników.

Wykres nr 4

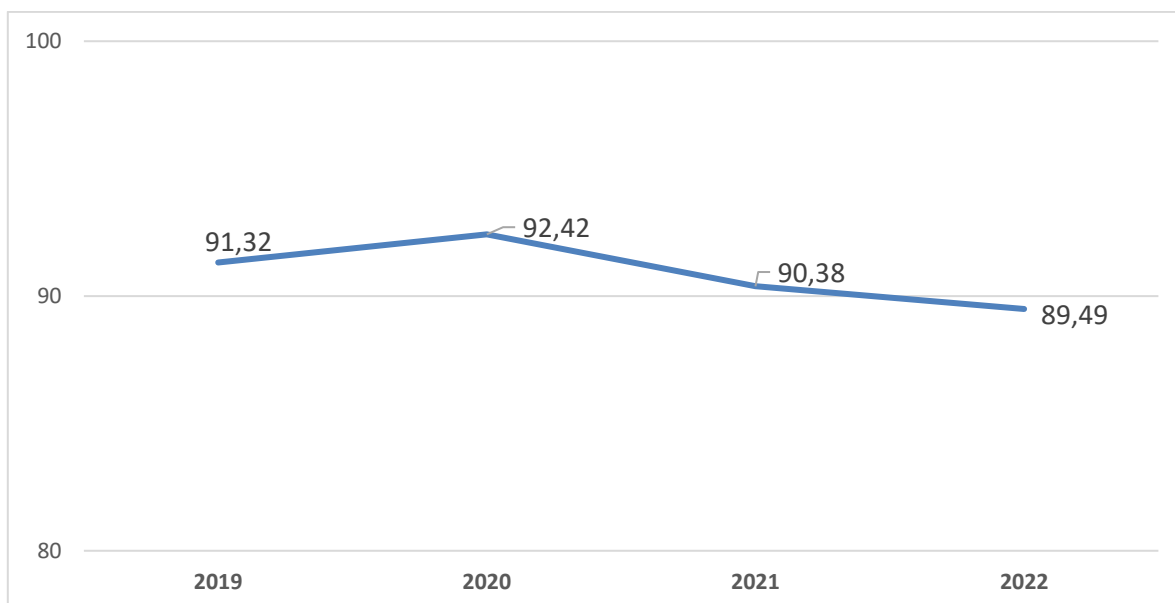
**Zmiany w liczbie użytkowników w latach 2019-2022
w bibliotekach działających na terenie różnych typów gmin (wartości w ujęciu %)**

Co ciekawe, od kilku już lat można zauważyć stopniowe zmiany w relacjach pomiędzy grupami użytkowników i aktywnych czytelników. W ogólnej liczbie osób odwiedzających biblioteki w regionie maleje bowiem odsetek tych, którzy wypożyczają zbiory na zewnątrz. Powiększa się natomiast grupa zarejestrowanych użytkowników, którzy korzystają z różnych usług bibliotek (zob. wykres nr 5).

Wykres nr 5

**Czytelnicy w ogólnej liczbie użytkowników w latach 2019-2022
(wartości w ujęciu %)**

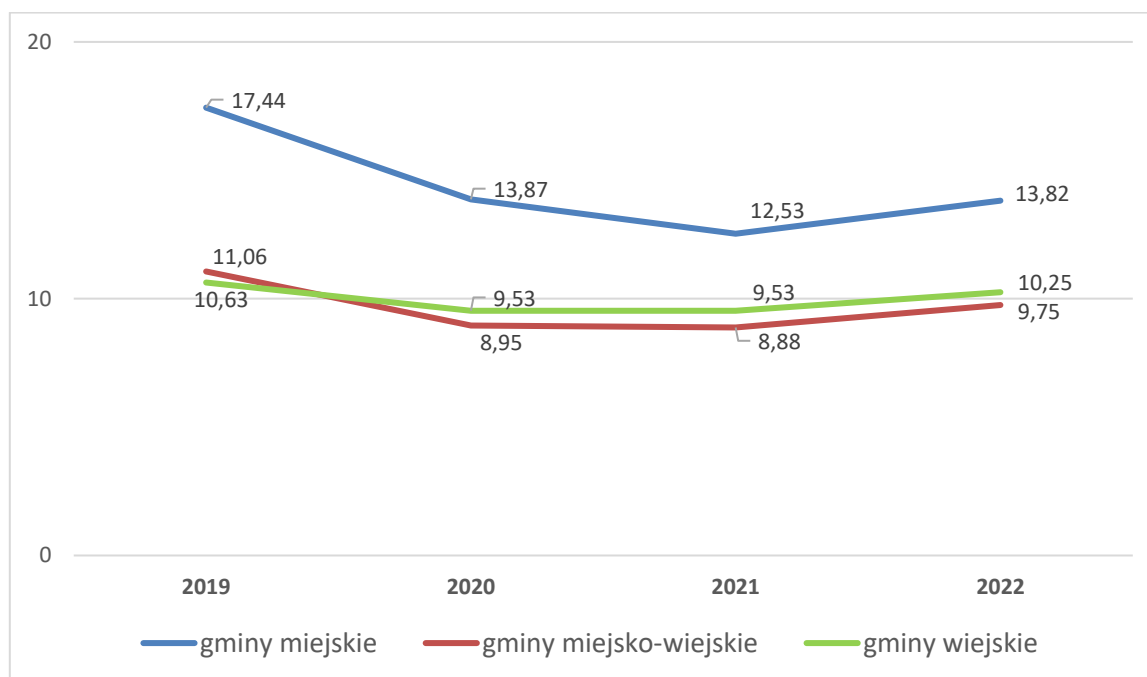

W analizowanym okresie 39 bibliotek mogło pochwalić się wynikami czytelnictwa lepszymi od średniej wojewódzkiej. Wśród najlepszych placówek (wskaźnik uzyskany powyżej 18%) odnotowano 8 reprezentujących gminy wiejskie: Dąbrówno, Gronowo Elbląskie, Kurzętnik, Lelkowo, Lubomino, Markusy, Milejewo, Świątki, jedną z gminy miejsko-wiejskiej: Tolkmicko oraz dwie z gmin miejskich: Elbląg, Nowe Miasto Lubawskie. Równocześnie 77 gmin uzyskało wskaźnik poniżej średniej wojewódzkiej, w tym 10 poniżej 5% (Barczewo, gmina wiejska Bartoszyce, gmina wiejska Ełk, Frombork, Grunwald, Płoskinia, Purda, Sępólno, Sorkwity, Świątajno pow. olecki). Minimalny wskaźnik w skali województwa wyniósł 2,18% (GBP w Gierzwałdzie), natomiast maksymalny 22,86% (GBP w Świątkach).

W skali całego województwa wyniki czytelnictwa od lat powiązane są z typem miejscowości (zob. wykres nr 6). Najwięcej czytelników rejestrowanych było w gminach miejskich – w 2022 r. wartość średnia czytelnictwa wyniosła tam 13,82%, w gminach miejsko-wiejskich 9,75%, natomiast w gminach wiejskich 10,25%. Co więcej, czytelnicy z gmin miejskich stanowią ok. 55% ogółu czytelników w województwie, z gmin miejsko-wiejskich 22%, a z wiejskich 23%. W efekcie, to zmiany w miastach w największym stopniu wpływają na wahania poziomu czytelnictwa w regionie, czego przykładem był okres pandemii.

Wykres nr 6

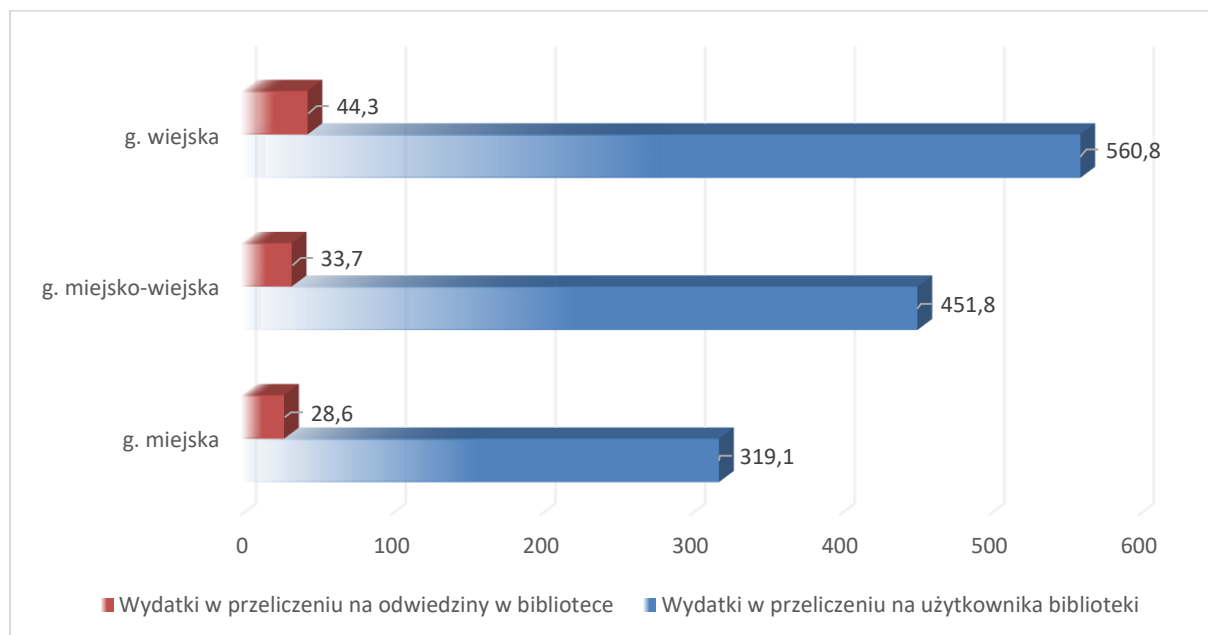
Czytelnictwo na terenie różnych typów gmin w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2019-2022 (w %)

W województwie warmińsko-mazurskim w różnych typach gmin przeznacza się na działalność bibliotek podobne środki. W gminach miejskich wartość budżetów w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła w 2022 r. 40,82 zł, w gminach miejsko-wiejskich 39,85 zł, natomiast w wiejskich – nieznacznie więcej, bo 43,83 zł. Większa liczba czytelników w miastach, przekłada się więc na lepszą efektywność finansową poszczególnych placówek, na co wskazują wskaźniki ich wydatków w przeliczeniu na jednego użytkownika oraz odwiedzin w bibliotece. Z zestawienia zaprezentowanego na wykresie nr 7 wprost wynika, że tak przeliczone koszty działalności są wyższe na terenach gmin wiejskich.

Wykres nr 7

Wydatki bibliotek w województwie warmińsko-mazurskim w przeliczeniu na użytkownika i odwiedzin w bibliotece w 2022 r.

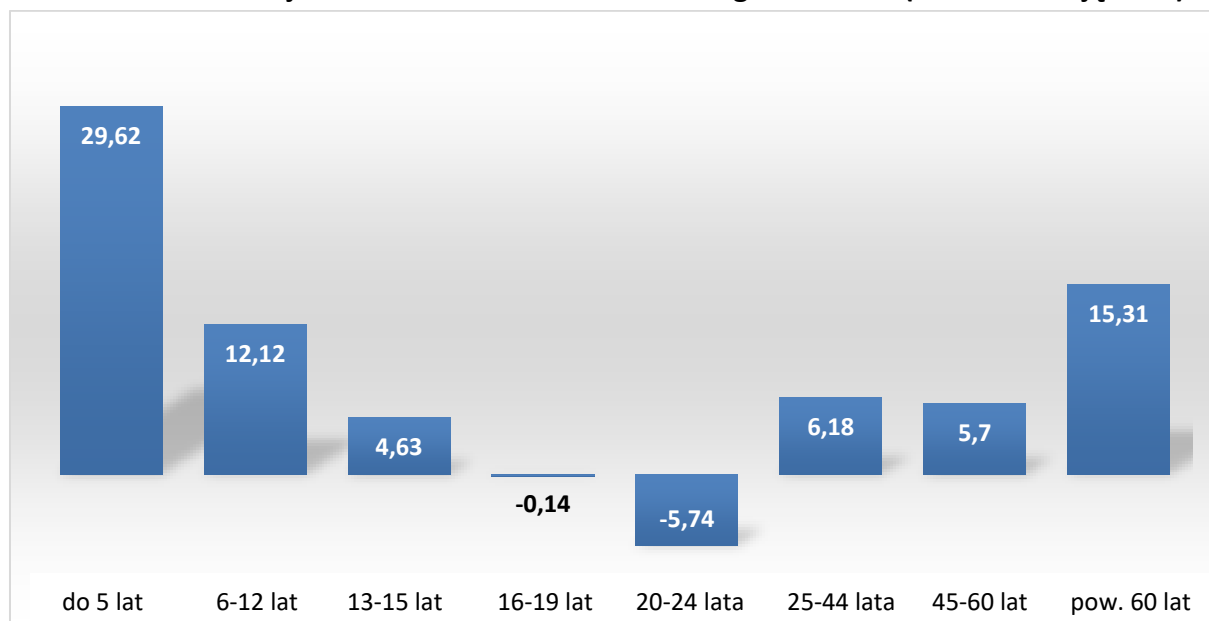

Analizując strukturę wiekową czytelników można zauważyć, że w 2022 r. do bibliotek powróciły grupy najbardziej chronione w okresie pandemii, czyli najstarsi (pow. 60 lat – wzrost liczby o 15,31%) oraz dzieci (w przedziale do 5 lat – wzrost o 29,62%, oraz 6-12 lat – wzrost o 12,12%). Nieznacznie zwiększyła się również liczba czytelników w przedziałach wiekowych: 13-15 lat (o 4,63%), 25-44 lata (6,18%) oraz 45-60 lat (5,7%). Tylko w obrębie dwóch grup, odnotowano w tym okresie spadki: 16-19 lat (-0,14%) i 20-24 lata (-5,74%).³ Szczegółowe dane na ten temat zaprezentowano na wykresie 8.

³ W 2022 r. liczba czytelników w poszczególnych kategoriach wyniosła: do 5 lat (8 648), 6-12 lat (28 870), 13-15 lat (11 762), 16-19 lat (9 315), 20-24 lata (7 171), 25-44 lata (36 483), 45-60 lat (27 737), pow. 60 lat (31 680).

Wykres nr 8

**Zmiany w obrębie grup wiekowych czytelników
w bibliotekach województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 r. (wartości w ujęciu %)**

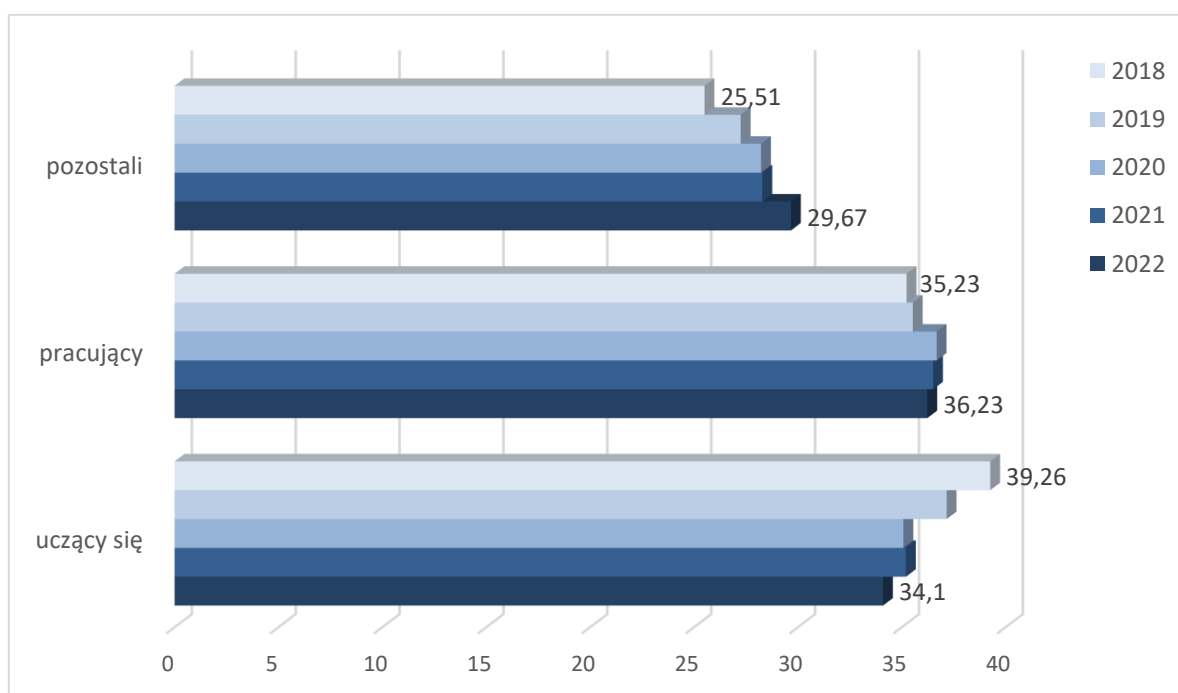

Rok 2022 wzmocnił również tendencje dotyczące zmian w strukturze czytelników analizowanych pod względem wykonywanego zajęcia. W ciągu kilku ostatnich lat w bibliotekach regionu stopniowo malała bowiem liczba osób uczących się z 39,26% w 2018 r. do 34,1% w roku 2022. Proporcjonalnie do tego wzrastała liczba osób w kategorii „pozostali” (z 25,51% do 29,67%) w największym stopniu reprezentowana przez osoby w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób pracujących w niewielkim stopniu uległa zmianie – z 35,23% w 2018 r. do 36,23% w 2022 r., przy czym stosunkowo największy odsetek osób z tej grupy korzystał ze zbiorów bibliotek w okresie pandemii (zob. wykres nr 9).

Wzrost liczby użytkowników bibliotek w województwie warmińsko-mazurskim w 2022 r. spowodował, że średni koszt ich obsługi przez poszczególne instytucje był nieco niższy niż w roku poprzednim i wyniósł 379 zł (-8%). Zjawisko to jest o tyle ciekawe, że z roku na rok postępuje wzrost kosztów działalności bibliotek.

Wykres nr 9

Czytelnicy w województwie warmińsko-mazurskim wg zajęcia w latach 2018-2022
(wartości w ujęciu %)

AKTYWNOŚĆ I UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

W 2022 r. zarejestrowano wzrost liczby odwiedzin w bibliotekach. Różnica w stosunku do roku poprzedniego wyniosła 25,23% (zob. wykres nr 10). W największym stopniu dotyczyło to odwiedzin na miejscu (95,47%), w tym w pracowni komputerowej (61,57%). W obu przypadkach wzrost związany był z pełnym udostępnieniem wszystkich pomieszczeń bibliotek dla użytkowników po zdjęciu obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa. W skali całego województwa wskaźnik odwiedzin w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniósł 1,64 (+0,37). Z kolei ten sam wskaźnik wyliczony dla odwiedzin bibliotecznych stron internetowych wyniósł 2,6 (-2,78).

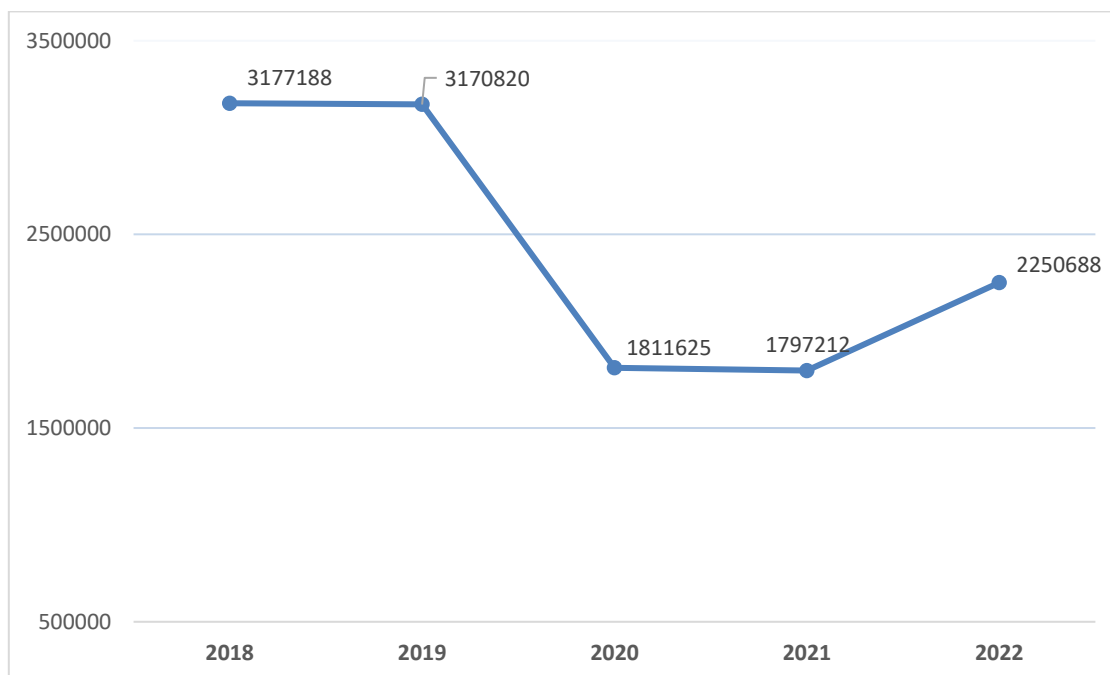
W tym czasie czytelnicy skorzystali z 3 968 175 j. ew. zbiorów fizycznych, co było wynikiem o 13,12% lepszym niż w 2021 r. Odnosząc tę wartość do liczby mieszkańców regionu można stwierdzić, że statystyczny jego przedstawiciel skorzystał z tej kategorii zbiorów 2,90 razy (+0,41).

Wypożyczenia zbiorów na zewnątrz w roku sprawozdawczym w skali województwa wynosiły 3 508 647 (+8,82%). Największą liczbę wypożyczeń w przeliczeniu na mieszkańca, przy średniej wojewódzkiej 2,56 (+0,27), odnotowano w gminach: Jedwabno (6,29), Górowo Iławeckie – gmina miejska (5,39), Działdowo – gmina wiejska (5,38), Małdyty, (5,21),

Kruklanki (4,95), Mikołajki (4,75), Olsztyn (4,65), Iława – gmina miejska (4,65), Węgorzewo (4,35).

Wykres nr 10

Liczba odwiedzin w bibliotekach w skali województwa w latach 2018-2022

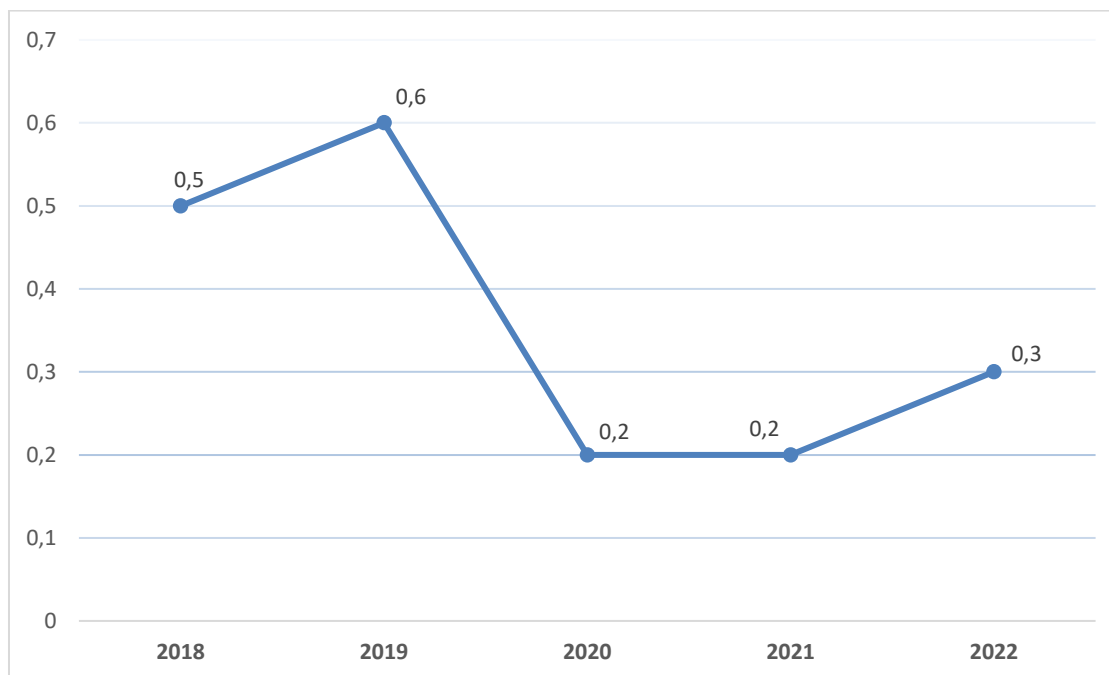

Udostępnienie dla czytelników wszystkich przestrzeni bibliotek po okresie pandemii sprzyjało też aktywnemu korzystaniu ze zbiorów na miejscu. W skali województwa odnotowano w tej kategorii 459 528 wypożyczenia, co oznaczało wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 61,99%. W efekcie, ta forma korzystania ze zbiorów stanowiła w 2022 r. 11,58% wszystkich wypożyczeń. Dla porównania, w 2021 było to 8,08%.

Niezależnie jednak od wzrostu w tej kategorii, warto zwrócić uwagę na widoczne od kilku lat zjawisko stopniowego zmniejszania się liczby użytkowników w czytelnich, a zwłaszcza wykorzystania księgozbioru podręcznego. Reagując na tę sytuację biblioteki ograniczają np. liczbę kupowanych czasopism do czytelnicy i/lub podejmują decyzje o przeznaczaniu niewykorzystywanych powierzchni na inne formy działalności, np. na spotkania grup zainteresowań (m.in. w MBP w Morągu, MBP w Działdowie i MBP w Ostródzie, MBP Nowe Miasto Lubawskie).

Wykres nr 11

Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na mieszkańca w latach 2018-2022

W całym 2022 r. w statystycznej placówce wypożyczono 12 268 j. ew. na zewnątrz i ponad 1 606 j. ew. na miejscu.

Mieszkańcy 89 gmin (ponad 76%) mogli też korzystać z oferty zbiorów specjalnych w swoich bibliotekach. Liczba wypożyczeń w tej kategorii wyniosła 163 117 (+5,95%).

Wzrost o 6,88% odnotowano również w wypożyczeniach e-zbiorów (e-booków, audiobooków i synchrobooków) udostępnionych użytkownikom za pośrednictwem platform Legimi oraz Empik Go. W ten sposób podtrzymany został trend wznoszący, zainicjowany w okresie pandemii, kiedy to zdecydowanie więcej bibliotek, w porównaniu do lat wcześniejszych, postanowiło zaoferować swoim czytelnikom zdalny dostęp do e-zasobów. W 2022 r. w organizowanych przez WBP konsorcjach, mających na celu wspólny zakup kodów dostępu do platform internetowych świadczących tego typu usługi, znalazło się 66,4% bibliotek. Równocześnie pod koniec roku sprawozdawczego utworzono nowe konsorcjum na dostęp do zbiorów cyfrowych serwisu Audioteka. Do konsorcjum przystąpiło 16 instytucji.

W całym analizowanym okresie znacznie częściej zwracano się też do bibliotekarzy z prośbą o wyszukanie potrzebnych informacji (o 33,86%).

WYKORZYSTANIE INNYCH USŁUG BIBLIOTECZNYCH

Skalę powrotów czytelników, użytkowników oraz mieszkańców do bibliotek w regionie po okresie pandemii pokazują dane dotyczące uczestnictwa w imprezach bibliotecznych. W 2022 r. wszystkie placówki zorganizowały w swoich miejscowościach 10 307 różnego rodzaju wydarzeń skierowanych do mieszkańców (+3 172). Wzięło w nich udział 290 798 osób (+135 028). Równocześnie bibliotekarze przeprowadzali regularne szkolenia dla użytkowników, w których wzięło udział 21 380 osób (+13 268). Oprócz tego organizowali zajęcia edukacyjne (kursy komputerowe i językowe, odczyty, spotkania kół zainteresowań, warsztaty z różnych dziedzin, itd.). Z tą ofertą biblioteki dotarły do 90 810 osób (+50 636).

POTENCJAŁ I ROZWÓJ

USŁUGI SIECIOWE I INTERAKTYWNE

Jednym ze sposobów, który pozwalał bibliotekom w okresie pandemii zapewniać czytelnikom nieprzerwany dostęp do literatury z różnych dziedzin było oferowanie im kodów dostępu do komercyjnych platform internetowych zawierających e-zbiory (e-booki, audiobooki, synchrobooki, podcasty). To, co jeszcze kilka lat temu pojawiło się w bibliotekach jako eksperyment, polegający na testowaniu nowych, elektronicznych usług, po 2020 r. zaczęło stawać się standardem działalności. W 2022 r. 66,4% bibliotek w regionie oferowało swoim użytkownikom dostęp do zasobów serwisów IBUK Libra, Legimi, Empik Go, Audioteka czy Ebookpoint.

I-buki dla bibliotek

W 2022 r. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie po raz dziesiąty koordynowała utworzenie konsorcjum IBUK Libra. W skład konsorcjum weszło 16 bibliotek, w tym 4 biblioteki gminne, 5 miejsko-gminnych i 7 miejskich. Biblioteki te wspólnie oferowały swoim użytkownikom dostęp do Warmińsko-Mazurskiego Zasobu Bibliotecznego, na który złożyło się 2 805 publikacji głównie naukowych i popularnonaukowych (zakupiono dostęp do 390 tytułów, dodatkowo otrzymano darmowy dostęp do 2 415).

Kontynuowano także współpracę z firmą Legimi w zakresie udostępniania użytkownikom bibliotek na terenie województwa ponad 75 tysięcy e-booków, audiobooków i synchrobooków. W roku sprawozdawczym 56 gmin regionu weszło do konsorcjum Legimi dzięki czemu czytelnicy otrzymali dostęp m.in. do najnowszej literatury beletrystycznej, reportaży i podręczników do nauki języków obcych.

Drugi rok z rzędu kontynuowano umowę z firmą Platon na dostępu do e-zbiorów zgromadzonych na platformie Empik Go (ponad 70 tysięcy audiobooków, e-booków i podcastów). W skład tego konsorcjum weszło 67 bibliotek.

Po raz pierwszy utworzono konsorcjum bibliotek na rzecz uzyskania dostępu do usługi Audioteiki (ponad 12 tysięcy audiobooków). Na poszerzenie swojej oferty o e-zasoby tej platformy zdecydowało się 16 placówek.

Dwie spośród bibliotek w regionie samodzielnie podjęły się również współpracy z firmą Helion oferującą swoje zbiory w księgarni internetowej Ebookpoint (BP w Gołdapi i MBP w Mrągowie).

Biblioteki cyfrowe

W województwie warmińsko-mazurskim w 2022 roku tworzone były następujące biblioteki cyfrowe:

- ◆ **Elbląska Biblioteka Cyfrowa (EBC)** – utworzona w 2008 r., w swoich zasobach posiada m.in. elektroniczne wersje inkunabułów, rękopisów i starodruków, grafik, zbiorów kartograficznych, czasopism, XIX-wiecznych książek nowożytnych oraz wystaw prezentujących kolekcje z zasobów Biblioteki Elbląskiej, w tym z Narodowego Zasobu Bibliotecznego. Na koniec 2022 r. zdigitalizowana kolekcja liczyła 69 394 publikacje (+899). Przez cały rok odnotowano 445 554 wyświetleń poszczególnych obiektów. Kolekcję uzupełnia Elbląski Wortal Historyczny – jest to baza gromadząca artykuły z opracowaniami publikacji z biblioteki cyfrowej, a także prace specjalistów i pasjonatów historii dotyczące osób, miejsc i zdarzeń mających związek z historią Elbląga, pisanych przez specjalistów i pasjonatów historii.
- ◆ **Iławska Biblioteka Cyfrowa (IBC)** – od 2008 r. prezentuje materiały cyfrowe dotyczące powiatu iławskiego w ramach trzech kolekcji tematycznych: artykuły z czasopism ogólnokrajowych (cyfrowe kopie artykułów dotyczących powiatu iławskiego), artykuły z czasopism regionalnych (cyfrowe kopie artykułów z czasopism opublikowanych po 2006 r.) oraz regionalia (cyfrowe wersje książek, zbiorów kartograficznych, dokumentów życia społecznego i regionalne wydawnictwa ciągłe wydane po 1945 r. obejmujące wszystkie dziedziny i aspekty życia społeczno-

kulturalnego powiatu iławskiego). W 2022 r. Iławska Biblioteka Cyfrowa dysponowała kolekcją 10 858 (+755) publikacji i dokumentów. Liczba udostępnień poszczególnych obiektów w ciągu roku wyniosła 136 662. Od 2015 r. MBP w Iławie kontynuuje również prace nad Iławską Kroniką Cyfrową. Jej celem jest prezentacja w Internecie kulturowego dziedzictwa Iławy i jej regionu, wspieranie działalności dydaktycznej i edukacyjnej oraz publikowanie naukowego dorobku regionu. W formie zdigitalizowanej prezentowane są zbiory fotografii, wspomnienia, nagrane relacje oraz dokumenty życia społecznego.

- ◆ **Warmińsko-Mazurska Biblioteka Cyfrowa (WMBC)** – utworzona w 2015 r. przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie. Za jej pośrednictwem w sieci prezentowane są książki, czasopisma, fotografie, pocztówki, mapy, druki ulotne. Materiały w większości tematycznie związane są z Warmią i Mazurami, jednak nie ograniczają się wyłącznie do tego regionu – zawierają zbiory od współczesnych do tych sięgających XVI wieku. Obecnie WMBC współtworzona jest przez 17 różnych instytucji – członków klastra WMBC. Pod koniec 2021 r. przygotowano zostało narzędzie do rejestrowania statystyki wykorzystania zasobów cyfrowych dla poszczególnych kolekcji i podkolekcji, które umożliwia ocenę aktywności na stronie WMBC z perspektywy publikacji poszczególnych instytucji. W całej WMBC liczba wszystkich publikacji na koniec 2022 r. wynosiła 13 800, liczba wyświetlonych obiektów 165 770, a liczba odwiedzających – 543 967.
- ◆ **Giżyckie Archiwum Cyfrowe (GAC)** utworzone zostało przez MBP w Giżycku w kwietniu 2017 r. Podstawowym zadaniem GAC jest digitalizacja, opracowanie i udostępnienie w Internecie cyfrowych kopii materiałów archiwalnych związanych z przeszłością regionu giżyckiego. Z końcem 2022 r. zbiory Archiwum obejmowały 14 150 publikacji oraz dokumentów. W analizowanym okresie biblioteka złożyła wnioski do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego o dofinansowanie projektu „Historia odzyskuje głos. Nagrania historii mówionej w Giżyckim Archiwum Cyfrowym”.

Otwarty System Archiwizacji

System został stworzony przez Fundację Ośrodka KARTA, która prowadzi jedno z największych w Polsce archiwów społecznych. Od 2012 Ośrodek KARTA zajmował się wspieraniem oddolnego ruchu dokumentowania historii. Badania Ośrodka KARTA wykazały, że niewiele archiwów społecznych opisuje zbiory w profesjonalnej bazie danych. Archiwa te potrzebują programu do opisu zbiorów, stworzonego z myślą o osobach bez wiedzy archiwistycznej. Z drugiej strony – naukowcy, dziennikarze, edukatorzy zainteresowani zbiorami archiwów społecznych, potrzebują jednego miejsca, w którym będą one prezentowane i przeszukiwane. W odpowiedzi na te dwie potrzeby powstał Otwarty System

Archiwizacji, który od 1 lutego 2020 roku jest zarządzany i rozwijany przez Centrum Archiwistyki Społecznej - nową instytucję kultury, współprowadzoną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Fundację Ośrodka KARTA. OSA to darmowa aplikacja do wyszukiwania, opisywania oraz udostępniania zbiorów archiwalnych, stworzona z myślą o archiwach społecznych. W 2022 r. sześć bibliotek z województwa warmińsko-mazurskiego (MBP w Bartoszycach, MBP w Braniewie, MBP w Morągu, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, GCK Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie – filia w Jamielniku, MBP w Reszlu) digitalizowało i zamieszczało na stronie internetowej <https://osa.archiwa.org> materiały historyczne dotyczące obszaru swojego działania. Kolekcje bibliotek z regionu zawierają 4 531 dokumentów (m.in. fotografie, dokumenty osobiste, pamiątki, kroniki).

Academica

Cyfrowa Wypożyczalnia Publikacji Naukowych Academica coraz częściej zastępuje tradycyjną wypożyczalnię międzybiblioteczną i umożliwia nieodpłatne korzystanie ze zbiorów cyfrowych Biblioteki Narodowej. Użytkownicy bibliotek w całym kraju mają możliwość dostępu do ponad 3,7 miliona publikacji ze wszystkich dziedzin wiedzy, również najnowszych, objętych ochroną prawa autorskiego. W 2022 r. 108 bibliotek województwa warmińsko-mazurskiego (90,75%) dysponowało 131 portalami z dostępem do pełnotekstowej bazy Academica. Od 2021 r. posiadanie Cyfrowej Wypożyczalni jest warunkiem ubiegania się o dofinansowanie ze środków MKiDN w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 Priorytet 1 Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.

PODNOSENIE KOMPETENCJI PRACOWNIKÓW

W 2022 r. we wszystkich placówkach bibliotecznych regionu zatrudnionych było 657 pracowników merytorycznych. Osoby z kwalifikacjami bibliotekarskimi stanowiły w tej grupie 72,15% ogółu. Niezależnie od wykształcenia, bibliotekarki i bibliotekarze często uczestniczyli w procesie doksztalcania. W roku sprawozdawczym 82,5% spośród nich wzięło udział w różnego rodzaju szkoleniach. Skalę zjawiska ukazują dane zbiorcze z działalności bibliotek, które informują o udziale w 2 424 szkoleniach oraz przeznaczeniu na ten cel 11 798 godz.

W samej tylko Bibliotece Wojewódzkiej w Olsztynie przeprowadzono 62 (+2) szkolenia, w których udział wzięły 1 474 (-34) osoby. Ze względu na specyfikę tego okresu, niemal połowa szkoleń (46,77%) odbyła się w formie on-line – przy wykorzystaniu platformy Zoom. W ten sposób zrealizowano m.in. Ogólnopolskie Spotkanie Zespołu Bibliografów Regionalnych „Praktyki i doświadczenia przy tworzeniu bibliografii regionalnych”, spotkania i szkolenia dla moderatorów DKK, spotkania w ramach Akredytacji Erasmus+, szkolenia dotyczące nowych technologii, projektów realizowanych w bibliotece, opracowania

gromadzenia i zbiorów, zasad korzystania z „Platformy wydarzeń bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego”. Relacjonowano także szkolenie pt. „W szkole, po szkole, po polsku!” skierowane do bibliotekarzy bibliotek publicznych z województwa warmińsko-mazurskiego oraz do nauczycieli zainteresowanych tematyką nauczania języka polskiego jako obcego w kontekście pracy z dziećmi i dorosłymi z Ukrainy.

Uczestnikami poszczególnych wydarzeń byli pracownicy bibliotek publicznych – kadra kierownicza oraz inni pracownicy merytoryczni, w tym szczególnie pracownicy filii bibliotecznych. Równocześnie ponad 58,06% zorganizowanych w tym czasie szkoleń przeprowadzone zostało przez etatowych pracowników WBP. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie wpisana jest do rejestru instytucji szkoleniowych pod numerem ewidencyjnym: 2.28/00074/2007, który prowadzi Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Pracownicy poszczególnych placówek w regionie podnosili swoje kwalifikacje także dzięki różnym formom doskonalenia zawodowego oferowanym przez biblioteki powiatowe oraz biblioteki pełniące zadania powiatowe. W 2022 r. zorganizowano w ten sposób szkolenia w: Braniewie, Działdowie, Gołdapi, Iławie, Lidzbarku Warmińskim, Olecku, Ostródzie, Rucianem-Nidzie, Szczytnie, Węgorzewie.

Tematyka tych szkoleń dotyczyła m.in. nowych pomysłów na działania w bibliotece i pracę z różnymi grupami użytkowników, projektów oraz grantów na działania kulturalne i edukacyjne, wykorzystania nowych technologii oraz narzędzi w codziennej pracy bibliotekarza, w tym działalności bibliotek w mediach społecznościowych, komunikacji w zespole, a także pracy z imigrantami w kontekście wojny na Ukrainie. Niektóre biblioteki pełniące funkcje powiatowe w ramach doskonalenia zawodowego pracowników organizowały również wyjazdy studyjne. W 2022 r. zorganizowały je biblioteki miejskie w Działdowie, Lidzbarku Warmińskim oraz Szczytnie.

BIBLIOTEKI JAKO MIEJSCA AKTYWNOŚCI RÓŻNYCH GRUP UŻYTKOWNIKÓW I PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Biblioteki publiczne województwa warmińsko-mazurskiego gromadzą wokół siebie nie tylko osoby korzystające z tradycyjnych form działalności poszczególnych placówek, takich jak wypożyczanie zbiorów czy korzystanie z czytelni, ale są również miejscem spotkań różnorodnych grup zainteresowań. Publiczność skupiona wokół bibliotek to osoby wywodzące się ze wszystkich kategorii wiekowych i zawodowych, a także osoby ze specjalnymi potrzebami. Biblioteki zapewniają im oprócz bogatej oferty edukacyjno-kulturalnej przestrzeń do różnego rodzaju aktywności.

Podobnie jak w latach poprzednich, najaktywniejszą grupę miłośników książek skupiały **Dyskusyjne Kluby Książki**. W 2022 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego działało 125 klubów (74 dla dorosłych, 51 dla dzieci i młodzieży). Ich działalność była koordynowana na poziomie regionu przez WBP w Olsztynie. W ramach realizacji tego projektu zorganizowano 33 spotkania autorskie, 4 webinaria online dla moderatorów DKK, 9 warsztatów, XIV Wojewódzki Zlot Moderatorów DKK oraz konferencję „Kalejdoskop literacki”. We wszystkich wydarzeniach wzięło udział 11 166 osób.

Poza klubami, organizowanymi przy bibliotekach w ramach projektu DKK, w placówkach regionu funkcjonowały również alternatywne **kluby i inicjatywy czytelnicze**. Zaliczyć do nich można: Klub Czytelniczy w GBP w Barcianach, Klub Książkowych Pasjonatów w MBP w Bartoszych, Biblioteczne Spotkania Literackie w MBP w Biskupcu, Klub Bajaczek w MBP w Braniewie, Klub Książkowych Ludków oraz „Stacyjka” w Bibliotece Elbląskiej, Klub Literacki w MBP w Morągu, Mikołajski Klub Poezji w BPMiG Mikołajkach, Klub Czytelniczy „Mola Książkowego” w GBP w Świątkach, cykliczne „Spotkania z książką” w GBP w Lasecznie.

Większość bibliotek ma w swojej ofercie różnego typu **zajęcia dla najmłodszych**, począwszy od gier i zabaw edukacyjnych, literackich czy plastycznych po zorganizowane zajęcia tematyczne i lekcje biblioteczne. Specjalne kluby malucha (w tym Kluby Małego Czytelnika, Kluby Mam i Malucha) zorganizowane zostały w MBP w Działdowie, MBP w Bartoszych, MGBP w Białej Piskiej, CKB w Gietrzwałdzie, MBP w Iławie, GBP w Łukcie, MBP w Olsztynku, MGBP w Lidzbarku, MBP w Lubawie, BP w Pastęku, MBP w Reszlu, GBP w Rozogach, RPEKiT w Rynie, BP w Sępólnie, GBP w Lipowcu, MBP w Szczytnie, GBP w Świątkach. W BPMiG w Mikołajkach najmłodsi spotykali się w ramach Klubu Motyli Książkowych.

Na specjalne zajęcia i aktywności dla dzieci, również wraz z rodzicami, przeznacza się w bibliotekach publicznych specjalny czas i przestrzeń. Przykładem mogą być „Godzinki literackie” w MBP w Mrągowie, „Kwadrans na bajkę” w BPMiG Mikołajkach. W innych placówkach organizuje się m.in. „Bajeczne soboty w bibliotece” (MGBP w Białej Piskiej), „Biblioteczne Czwartki z Zeróweczką” (GCK w Lelkowie), „Kreatywne poniedziałki” (GBP w Biskupcu), „Sobotnie poranki w bibliotece” (MGBP w Węgorzewie), „Soboty w bibliotece” i „Spotkania pod literką” (MBP w Szczytnie). W każdy czwartek i piątek odbywały się też zajęcia tematyczne organizowane przez bibliotekarki w świetlicy Szkoły Podstawowej w Baniach Mazurskich. W MGBP w Korszach powstała specjalna Grupa Zabawowa, a w MBP w Lidzbarku Warmińskim „Bajkowy zakątek”. W Polanie Kultury – CBK w Orzyszu działa Uniwersytet Dziecięcy, w ramach którego różnorodne zajęcia dla dzieci prowadzone są przez wykładowców Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy.

Dla dzieci oraz starszych odbiorców przygotowano szereg zajęć z zakresu **edukacji cyfrowej**. Pojawiły się tutaj zajęcia z różnych form programowania (MBP w Działdowie, BP

w Gołdapi, MGBP w Nidzicy, GBP w Srokowie), kodowania (MGBP w Białej Piskiej, BCKG Działdowo, MBP w Działdowie, MGBP w Korszach, MGBP w Lidzbarku, MGBP w Nidzicy, MBP w Reszlu), robotyki (MGBP w Lidzbarku, MBP w Pasymiu, GBP w Lipowcu), projektowania graficznego z wykorzystaniem aplikacji cyfrowych (GCKB w Dąbrównie, MBP w Działdowie, GBP w Małdytach, BP w Gwińdzinach filia w Bratanie, BP w Pasłęku), bezpieczeństwa w Sieci (MGBP w Białej Piskiej, MGBP w Korszach, BP w Miłakowie), mediów społecznościowych (GBP w Kurzętniku, BPG Mrągowo, WBP w Olsztynie), zastosowania technologii Virtual Reality (WBP w Olsztynie, MBP w Reszlu), podstaw i projektowania druku 3D (MBP w Działdowie, MGBP w Lidzbarku, MGBP w Zalewie), tworzenia i edycji materiałów filmowych (MBP w Działdowie, WBP w Olsztynie).

Z kolei dorośli w tym samym obszarze mogli liczyć na dopasowaną do swoich potrzeb ofertę kursów komputerowych (CKB w Barczewie, MBP w Braniewie, CKB w Dobrym Mieście, MBP w Działdowie, MBP w Giżycku, BP w Gołdapi, GBP w Kowalach Oleckich, BP w Miłakowie MBP w Morągu, BPG Mrągowo, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, MBP w Olsztynie, MBP w Olsztynku, GCKB w Samborowie, BP w Pasłęku, MGBP w Pisz, MBP w Reszlu, MGBP w Zalewie), indywidualne konsultacje dotyczące radzenia sobie ze sprzętem i oprogramowaniem komputerowym (GBP w Dźwierzutach, GBP w Wilkasach, GBP w Jedwabnie, MBP w Jezioranach, BPG Lidzbark Warmiński z siedzibą w Kraszewie, BPG Lubawa, BP w Gwińdzinach, CKiBM w Ornecie, GBP w Świątkach) i wykorzystywanym na różnych urządzeniach mobilnych, w tym telefonach komórkowych i tabletach (MBP w Lidzbarku Warmińskim, BP w Gwińdzinach, WBP w Olsztynie, CKiBM w Ornecie).

Ciekawym aspektem działalności edukacyjnej bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego była **edukacja językowa**. Zajęcia tego typu prowadzone były w 15 gminach (m.in. MGBP w Białej Piskiej, GBP w Biskupcu, MBP w Biskupcu, CKB w Dobrym Mieście, Biblioteka Elbląskiej, GBP w Kowalach Oleckich, MBP w Lidzbarku Warmińskim, MBP i WBP w Olsztynie, BPG Rychliki, BPG Stawiguda). Oferta skierowana była do różnych grup wiekowych i z reguły dotyczyła języka angielskiego, rzadziej niemieckiego. W GBP w Barcianach zorganizowano naukę języka ukraińskiego, natomiast w MBP w Iławie, MBP w Morągu, BM w Suszu i MGBP w Zalewie zajęcia języka polskiego dla uchodźców z Ukrainy.

W ramach codziennej działalności, biblioteki często organizowały spotkania, lekcje i wykłady z zakresu **edukacji regionalnej**. Były to zajęcia dotyczące np. historii miejscowości (np. MBP w Braniewie, GCKB w Samborowie), historii regionu i lokalnej społeczności (MBP w Giżycku, CBKP w Kętrzynie, MBP w Lidzbarku Warmińskim, BPG Lubawa, BP w Gwińdzinach filia w Jamielniku, MBP w Olsztynie, Biblioteka Powiatowej w Ostródzie, MBP w Reszlu, GBP w Świątkach, MGBP w Węgorzewie). Zdarzały się także warsztaty z kuchni regionalnej (WBP w Olsztynie), warsztaty na temat zwyczajów i tradycji pogranicza kurpiowsko-mazurskiego (GBP w Rozogach), konkursy gwary lokalnej (GBP w Baniach Mazurskich, MBP w Nowym Mieście Lubawskim), wystawy historyczne (Biblioteka Elbląska, BP w Pasłęku, GBP w Sorkwicach, MGBP w Węgorzewie). Tematy regionalne często przeplatają się

z historycznymi. A te skupiają wielu pasjonatów, którzy są obecni również w bibliotekach. Stąd kluby i koła miłośników historii m.in. w GBP w Świątkach i BP w Gwińdzinach filii w Jamielniku.

W 2022 r. biblioteki publiczne w regionie kontynuowały liczne projekty z zakresu **edukacji kulturalnej**. Jednym z przedsięwzięć, które od lat zyskuje na popularności, jest organizowanie spektakli i wydarzeń **teatralnych**. W tym okresie w 11 bibliotekach gościł ze swoimi przedstawieniami „Teatr przy stoliku” prowadzony przez olsztyński Teatr im. Stefana Jaracza (w GBP w Baniach Mazurskich, GBP w Dywitach, BP w Gołdapi, MBP w Kętrzynie, GBP w Kiwitach, MBP w Mrągowie, Bibliotece Powiatowej w Ostródzie, MBP w Pasymiu, MBP w Pieniężnie, MBP w Reszlu, BPG Rychliki). GBP w Kozłowie zaprosiła swoich mieszkańców na spektakl „Kto w bibliotece gości i kradnie mądrości” w wykonaniu krakowskiego teatru „Maska”, GCKB w Dąbrównie zorganizowała przedstawienie Teatru Małych Form Artystycznych, natomiast MBP w Olsztynie – Teatru Form Niezależnych Korzunowicz. W bibliotekach organizowane są też warsztaty teatralne (MPBP w Olecku, MBP w Reszlu, MGBP w Rucianem-Nidzie), warsztaty tworzenia lalek teatralnych (MBP w Olsztynie), w GOK w Janowie zorganizowano cykl spotkań z teatrem dla dzieci. W CKB we Fromborku i GBP w Rybnie działają koła teatralne, a w Bibliotece Powiatowej w Ostródzie Teatr Stolikowy „Przystań z Kulturą”. Spotkania lokalnych grup teatralnych odbywają się także w GBP w Łukcie, CKB w Gietrzwałdzie (Wspaniały Teatr bez Nazwy), CBKP w Kętrzynie (grupa teatralna Uniwersytetu III Wieku), CKB w Barczewie (grupa teatralna „Teatr Poruszeń”).

W kilku bibliotekach spotykają się również miłośnicy **filmu** – np. MBP w Giżycku (spotkania pod hasłem „Literatura i film”), BPG Gronowo Elbląskie (klub miłośników kina i teatru), GBP w Łukcie (Dyskusyjny Klub Filmowy „Kino i kolor”), MBP w Morągu (Klub Filmowy „Movie się”), MBP w Ostródzie (Dobry Klub Filmowy), MBP w Biskupcu („Środa z filmem”).

Biblioteki prowadzą także **galerie sztuki**, tak dzieje się m.in. w MBP w Kętrzynie, w MBP w Morągu, MBP w Pieniężnie, WBP w Olsztynie (Galeria Stary Ratusz).

Od wielu już lat nieustannie cieszą się organizowane w bibliotekach **warsztaty artystyczne i rękodzielnicze**. W 2022 zajęcia takie miały w swojej ofercie m.in.: MBP w Bartoszycach, MBP w Braniewie, Biblioteka Elbląska, MBP w Iławie, GOK w Janowie, GBP w Jonkowie, GBP w Kowalach Oleckich, GCK w Lelkowie, BPG Lidzbark Warmiński z siedzibą w Kraszewie, BPG Lubawa, MPBP w Olecku, MBP w Olsztynie, CKiBM w Ornie, GCKB w Samborowie, MBP w Ostródzie, Biblioteka Powiatowa w Ostródzie, MBP w Reszlu, GBP w Rybnie, BCKiG Stare Juchy, GBP w Świątkach. Zajęcia te przybierały bardzo różne formy i różny był też ich przedmiot. Znalazły się wśród nich m.in.: warsztaty malarskie w MBP w Pieniężnie, warsztaty rzeźbiarskie w GBP w Pieckach, warsztaty tradycyjnego pisania pisanek woskiem w GCK w Dubeninkach, zajęcia w pracowni garncarskiej w BP w Bisztynku,

warsztaty z ceramiki „Z ziemi i ognia” w MBP w Iławie, kursy szycia na maszynie, warsztaty tworzenia makram (MGBP w Lidzbarku, BP w Sępopolu). Równocześnie, osoby szczególnie zaangażowane zachęcano do uczestniczenia w zajęciach w formie bardziej zorganizowanej – w klubach rękodzieła w MBP w Działdowie i MGBP w Lidzbarku, „Klubie Kreatywnych Babeczek” w GBP w Świątkach, „Klubie Pasjonatki” i „Artgrup” w MB w Pieniężnie.

W ramach **edukacji muzycznej** w 2022 r. organizowane były warsztaty (MBP w Działdowie i WBP w Olsztynie) oraz nauka gry na instrumentach muzycznych (CBKP w Kętrzynie, GBP w Rybnie i BCliKG Stare Juchy). Z kolei mieszkańcy Gołdapi mogli uczestniczyć w organizowanych w bibliotece cyklicznych spotkaniach poetycko-muzycznych. Przy bibliotekach spotykają się także miejscowe zespoły wokalne i instrumentalne, np. przy GBP w Dźwierzutach (Zespół Śpiewaczy „Wrzosi”), przy BPG Godkowo (zespół „Melodie z Godkowa”), przy BPG Płoskinia (zespół wokalny „Honoratki”), przy GBP w Rozogach (zespół ludowy „Dąbrozianie”), przy GBP w Rybnie (zespół wokalny „Niezapominajki” oraz Młodzieżowa Orkiestra Dęta), przy BCliKG Stare Juchy (zespół pieśni i tańca „Palinocka”, chór „Mazury” oraz „Juchowiacy”).

W ostatnich latach coraz więcej działań w bibliotekach obejmuje różne obszary **edukacji ekologicznej**. Pojawiają się warsztaty dotyczące segregacji odpadów i wtórnego wykorzystania materiałów codziennego użytku (również w ramach rękodzieła), zielarstwa i ziołolecznictwa, organizuje się plantcrossing, sadzenie drzew, konstruowanie budek lęgowych dla ptaków. Towarzyszą temu obchody Światowego Dnia Ziemi, Światowego Dnia Czystego Powietrza czy Światowego Dnia Wody. W podobne działania skierowane do dzieci i młodzieży zaangażowały się w 2022 r. pracownicy MBP w Braniewie, BPG Braniewo, GCK w Dubeninkach, Biblioteki Elbląskiej, CKB we Fromborku, GBP w Wilkasach, BP w Gołdapi, GBP w Lasecznie, GBP w Kowalach Oleckich, GCK w Lelkowie, BPG Lidzbark Warmiński z siedzibą w Kraszewie, BPG Lubawa, GBP w Łukcie, BP w Miłakowie, OK w Miłkach, MGBP w Miłomłynie, MBP w Morągu, MBP w Mrągowie, BP w Gwińdzinach, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, MPBP w Olecku, Polany Kultury – CBK w Orzyszu, BPG Płoskinia, GBP w Pozezdrzu, MBP w Reszlu, RPEKiT w Rynie, GBP w Lipowcu, GBP w Świątkach, MGBP w Węgorzewie. Równocześnie część placówek podejmowała się niełatwego zadania kształtowania postaw proekologicznych wśród okolicznych mieszkańców. O działaniach skierowanych do tej grupy informowały m.in. MBP w Braniewie, MBP w Giżycku, MBP w Ełku, BP w Gołdapi, GOK w Janowie, GBP w Jedwabnie, GBP w Jonkowie, GBP w Kalinowie filia w Pisanicy, MGBP w Korszach, GBP w Kozłowie, MBP w Morągu, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, CKiBM w Ornecie, MB w Pieniężnie, MGBP w Piszcu, GBP w Srokowie, BCliKG Stare Juchy, GBP w Świątkach. W WBP w Olsztynie realizowano w tym czasie projekt „#Zielona instytucja kultury”, którego celem jest poprawa kompetencji kadry i rozwój kontaktów zagranicznych w obszarze edukacji ekologicznej.

Organizując wydarzenia dotyczące ekologii biblioteki w regionie współpracują z instytucjami, które poświęcają tej tematyce wiele uwagi, bądź jest ona podstawowym

celem ich działalności. W tej grupie bibliotek znajduje się m.in. GBP w Lasecznie, która organizuje zajęcia przy współpracy z Zespołem Parków Krajobrazowych w Jerzwałdzie i Stowarzyszeniem Dzika Ława. W ramach tej współpracy w Siemianach organizowany jest coroczny „Wielki dzień pszczół”. Z kolei GBP w Pieckach przy współpracy z Nadleśnictwem Strzałowo i Mazurskim Parkiem Krajobrazowym organizowała w tym roku Noc Sów. Wśród innych przykładów wymienić można współpracę pomiędzy GBP w Rybnie i Welskim Parkiem Krajobrazowym oraz Nadleśnictwem Lidzbark oraz MGBP w Zalewie i Zespołem Parków Krajobrazowych Pojezierza Iławskiego i Wzgórz Dylewskich. Za swoje działania proekologiczne BP w Gołdapi otrzymała statuetkę „Przyjaźni Naturze 2022”. Wyróżnienie przyznawane jest z okazji Światowego Dnia Ziemi, organizowanego w Gołdapi przez Szkołę Podstawową nr 2 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Innym obszarem aktywności bibliotek w regionie było przygotowanie oferty dla osób pasjonujących się **grami planszowymi**. W różnych placówkach organizowano w tym okresie specjalne spotkania, turnieje i kluby. Działają one m.in. w MBP w Braniewie, Bibliotece Elbląskiej, MBP w Giżycku, BP w Gołdapi, MGBP w Korszach, BiOKG Kruklanki, BPG Lubawa, MBP w Mrągowie, BP w Gwiżdżinach, MBP w Olsztynie, MGBP w Rucianem-Nidzie, GBP w Lipowcu, MGBP w Węgorzewie. Dodatkowo w MBP w Iławie, w Bibliotece Powiatowej w Ostródzie oraz GBP w Rybnie działają **kluby i koła szachowe**.

W bibliotekach regionu swoje miejsce mogły odnaleźć także osoby zainteresowane **podróżami**. Ich zainteresowania rozwijały m.in. MBP w Bartoszycach, MBP w Braniewie, WBP w Olsztynie.

Partycypowanie w życiu i działalności bibliotek przybiera różne formy i poziomy sformalizowania: nierzadko sympatycy danej placówki tworzą **stowarzyszenia**. Tak jest np. w Olsztynie, gdzie działa Stowarzyszenie Przyjaciół Miejskiej Biblioteki Publicznej lub Ostródzie, gdzie przy Bibliotece Multimedialnej Powiatu Ostródzkiego „Przystań z Kulturą” działa Stowarzyszenie Twórców Kultury i Przyjaciół Biblioteki „ARS et LIBER”. Oba stowarzyszenia wspierają działania bibliotek i angażują się w realizację różnych projektów i wydarzeń kulturalnych. Z kolei przy MBP w Olsztynku działa Rada Biblioteczna, która jest organem doradczym i opiniotwórczym zarówno dla dyrektora placówki, jak i jej organizatora. W skład Rady wchodzi przedstawiciele obu stron.

Biblioteki były również miejscem spotkań różnych grup mieszkańców. I to tutaj często ogniskowało się życie lokalnej społeczności. W niektórych gminach przestrzenie bibliotek chętnie wykorzystywane były np. jako miejsca spotkań **Kół Gospodyń Wiejskich**. O takich sytuacjach informowano m.in. z BPG Braniewo, GBP w Komorowie Żuławskim – filii w Nowakowie, BiOKG Kruklanki, BPG Mrągowo, GBP w Świątkach, GBP w Lipowcu, GBP w Wilczętach. W GBP w Kowalach Oleckich - filii w Stożnem spotyka się nieformalna grupa aktywnych kobiet, w BPG Lidzbark Warmiński z siedzibą w Kraszewie grupa pod nazwą

„Kraszewskie Kobiety”, natomiast w CKiBM w Ornecie organizowane są „Babskie pogaduchy”. W BP w Bisztyнку zawiano „Koalicję na Rzecz Kultury”, w ramach której odbyły się m.in. spotkania przy kawie z poezją, spotkania międzypokoleniowe, różnego rodzaju warsztaty rękodzielnicze oraz interaktywna gra patriotyczna.

Biblioteki publiczne często współpracują także z **organizacjami pozarządowymi**. O współpracy takiej pisały w swoich sprawozdaniach m.in.: MBP w Bartoszczach (Stowarzyszenie „My Młodzi”, Stowarzyszenie Bartoszycka Grupa Literacka „Barcja”), MBP w Działdowie (Stowarzyszenie Działdowska Kuźnia Słowa), BPG Lidzbark Warmiński z siedzibą w Kraszewie (Fundacją Meraklis), OK w Miłkach (Stowarzyszenie „Wiatraki Mazur”), BPG Mrągowo (Stowarzyszenie Miłośników Kosewa i Probarku), CKiBM w Ornecie (Stowarzyszenie „Ornecianie”). Szereg bibliotek udostępnia swoją przestrzeń na spotkania grup i organizacji. Dla przykładu w Bibliotece Powiatowej w Ostródzie są to przedstawiciele Grupy Literackiej „Między Słowami”, natomiast w MBP w Morągu i MBP w Olsztynie drużyny ZHP (Gromada Zuchowa Odkrywców „Strażnicy Marzeń” w Morągu i Drużyna Harcerów „Galaxis” i „Szkwał” w Olsztynie). W MBP w Działdowie spotykają się przedstawiciele zarządu Osiedla nr 10.

W 2022 r. przedstawiciele lokalnych społeczności wspierali również działalność swoich bibliotek za pośrednictwem różnych form **wolontariatu**. Z zebranych informacji wynika, że w całym analizowanym okresie 297 wolontariuszy zaangażowało się prace na rzecz 25 placówek (21% ogółu). W ocenie przedstawicieli poszczególnych instytucji, ich obecność była szczególnie przydatna m.in. w trakcie organizacji imprez i wydarzeń bibliotecznych (np. w GCK w Dubeninkach, GOK w Janowie, BPG Lidzbark Warmiński, MBP w Lidzbarku Warmińskim, BP w Miłakowie, MBP w Morągu, GCK Nowe Miasto Lubawskie z/s w Mszanowie, MBP w Szczytnie, GBP w Świątkach, GBP w Świątynie w pow. Oleckim, GBP w Wilczętach), dystrybucji książek na terenie miejscowości (GBiCK z siedzibą w Górowie Iławeckim, MBP w Morągu), w tym w ramach akcji „Książka na telefon” (GBP w Świątkach), prowadzenia klubów i kół zainteresowań w tym Dyskusyjnych Klubów Książki (GBP w Rybnie), oraz wielu różnych codziennych czynności, jak segregowanie i katalogowanie zbiorów (BP w Miłakowie, MBP w Morągu). Tylko w co czwartej bibliotece (28% spośród deklarujących obecność wolontariuszy) sformalizowano ten typ współpracy w formie specjalnie przygotowanych umów wolontariackich. W wielu przypadkach była to więc spontaniczna lub regularna pomoc „przyjaciół biblioteki” w różnych obszarach jej działalności. Co więcej, wśród wolontariuszy znalazły się osoby w bardzo różnym wieku. W niemal połowie placówek (48%) wskazywano na obecność dzieci i młodzieży w wieku 11-18 lat, a w co trzeciej (32%) na osoby w wieku emerytalnym. Pozostałe osoby umieszczono w kategorii „w średnim wieku”. Znaczna część bibliotek (40%) wymieniała przy tym nie jeden, a kilka różnych przedziałów wiekowych.

Wzorem lat poprzednich, pracownicy bibliotek publicznych w regionie starali się na różne sposoby docierać do osób, które nie mogły w bezpośredni sposób korzystać z ich usług oraz zbiorów.

W tym celu MBP w Biskupcu (pow. olsztyński) i MBP w Działdowie kontynuowały prowadzenie **fili publiczno-szpitalnych**. Za ich pośrednictwem oferowały wypożyczenia książek i czasopism oraz udostępniały komputery podłączone do Internetu. Jest to bardzo istotne z uwagi na biblioterapeutyczną funkcję literatury. Pacjenci, szczególnie przebywający dłuższy czas w szpitalu, nie tylko nie byli pozbawieni dostępu do szeroko pojętej kultury, lecz także mogli korzystać z mobilnych stanowisk komputerowych. W 2022 r. filię szpitalną w Biskupcu odwiedziło 3 387 osób (4 473 wypożyczone książki), natomiast w Działdowie – 5 647 osób (6 582 wypożyczenia).

Innym przykładem docierania do osób odizolowanych jest współpraca bibliotek z **instytucjami penitencjarnymi**. W Zakładzie Karnym w Dublinach oraz w Areszcie Śledczym w Olsztynie punkty biblioteczne prowadziły odpowiednio MGBP w Korszach oraz WBP w Olsztynie. Dzięki takiej aktywności osadzeni mieli możliwość uczestnictwa w kulturze, wypożyczania książek, a także wymiany opinii o nich – biorąc udział w spotkaniach Dyskusyjnego Klubu Książki. Spotkania takie prowadziła w minionym roku MBP w Działdowie. Są to działania o niewątpliwym walorze resocjalizacyjnym, przeciwdziałające wykluczeniu kulturowemu i informacyjnemu osadzonych.

Również podopieczni **domów pomocy społecznej i środowiskowych domów samopomocy** w regionie mogli liczyć na wsparcie bibliotek zarówno w dostępie do posiadanych przez nie zbiorów, jak i organizowanych specjalnych spotkań, zajęć czy szkoleń. Współpracę taką potwierdziły w 2022 r.: BP w Bisztyнку, BPG Braniewo, CKB w Dobrym Mieście, BCKG Działdowo w Burkacie, MBP w Giżycku, GBP w Wilkasach, BP w Gołdapi, MBP w Iławie, GBP w Jedwabnie, GBP w Kozłowie, GBP w Kowalach Oleckich (siedziba punktu bibliotecznego znajduje się w DPS w Kowalach Oleckich), MGBP w Lidzbarku, MOK w Lubawie, BPMiG w Mikołajkach, MGBP w Morągu, MGBP w Nidzicy (siedziby filii i punktów bibliecznych znajdują się w budynkach MOPS z Nidzicy), MBP w Nowym Mieście Lubawskim, MBP w Olsztynku, CBK w Orzyszu, MBP w Pieniężnie (siedziba punktu bibliotecznego znajduje się w ŚDS w Pieniężnie), MBP w Reszlu, GBP w Rozogach, BPG Rychliki, RPEKiT w Rynie, BM w Suszu, GBP w Świętajnie (w pow. szczycieńskim), MGBP w Węgorzewie. Niektóre biblioteki swoimi działaniami objęły też Warsztaty Terapii Zajęciowej (m.in. Dobrze Miasto, Gołdap, Lubawa, Morąg, Nowe Miasto Lubawskie, Olecko, Olsztynek, Ostróda, Ryn, Susz, Zalewo) czy świetlice terapeutyczne (np. MGBP w Nidzicy, MGBP w Zalewie).

Z uzyskanych informacji wynika, że w roku sprawozdawczym 85 instytucji (około 73%) współpracowało również z Uniwersytetami Trzeciego Wieku, klubami seniora lub innymi organizacjami zrzeszającymi osoby starsze. Oferta skierowana do **seniorów** obejmowała

m.in. działania zapobiegające ich informacyjnemu, cyfrowemu i kulturalnemu wykluczeniu. Biblioteki oferowały w tym zakresie możliwość podnoszenia kompetencji w ramach zorganizowanych zajęć lub kursów komputerowych, a także podczas indywidualnych konsultacji obejmujących naukę korzystania z komputera, przeszukiwania katalogu bibliotecznego, korzystania z poczty elektronicznej i Internetu czy sprzętu specjalistycznego. W 2022 r. takie działania realizowało 37 bibliotek m.in.: MBP w Działdowie, GBP w Wilkasach, BP w Gołdapi, MPB w Iławie, MGBP w Korszach MBP w Morągu, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, MPBP w Olecku, MBP w Olsztynie, WBP w Olsztynie, CKiBM w Ornecie, MGBP w Pisz, BP w Suszu, GBP w Świątkach.

Rok 2022 w bibliotekach regionu był kolejnym, w którym podejmowano starania na rzecz zwiększenia dostępności świadczonych usług dla osób starszych i niepełnosprawnych. W różnych placówkach kontynuowano więc adaptacje obiektów dostosowujących je do potrzeb **osób ze szczególnymi potrzebami**. W ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 „Infrastruktura bibliotek 2021-2025” realizowano np. modernizację GOK w Barcianach (m.in. podjazd dla niepełnosprawnych ze schodolazem) oraz GBP w Kowalach Oleckich filii w Sokółkach (miejsce spotkań dla seniorów). O wymogi w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami zadbano w nowych budynkach, do których zostały przeniesione w 2022 r. BPG Stawiguda oraz filia biblioteczna w Kamionku (GBP w Lipowcu). GBP w Baniach Mazurskich, która użytkuje lokal na pierwszym piętrze w budynku bez windy, zamontowała dzwonek przy wejściu do biblioteki. Takie rozwiązanie zostało zastosowane również w GCK w Dubeninkach. Ponadto instytucja zakupiła mobilną platformę do wózka, a w filii w Żytkiemach zamontowano dodatkową poręcz nad schodami. W filiach bibliotecznych Kisiny i Kurki GBP w Burkacie przystosowano również schody do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Ogółem w 2022 r. w 66 gminach województwa (ponad 55%) placówki biblioteczne posiadały wnętrza budynków przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a w 89 (ponad 75%) posiadały niezbędne usprawnienia na zewnątrz obiektów.

Biblioteki dbały również o **dostępność informacyjno-komunikacyjną**. W tym celu niektóre nawiązywały np. współpracę z instytucjami zapewniającymi dostęp do usługi tłumacza języka migowego (biblioteki w Dąbrównie, Dubeninkach, Olecku oraz Pastęku). Do MBP w Braniewie oraz do filii nr 4 Biblioteki Elbląskiej zakupiono pętlę indukcyjną. To udogodnienie poprawiające jakość obsługi osób niedosłyszących mają również MBP w Ostródzie oraz BP w Gołdapi. Z kolei MGBP w Białej Piskiej została wyposażona w program udźwiękowiający z opcją odczytywania treści ekranu i powiększania obrazu oraz terminal brajlowski z 14-znakowym z wyświetlaczem. CKB w Barczewie posiada kabinę tyflogiczną z oprogramowaniem lektorskim oraz lupę Zoom Max dla osób niedowidzących. BP w Miłakowie i MBP w Ostródzie posiadają stanowiska komputerowe z zainstalowanym oprogramowaniem iZoom wraz ze specjalną klawiaturą, ułatwiające korzystanie z komputera osobom niedowidzącym. Natomiast w WBP w Olsztynie na dwóch komputerach

zainstalowany jest program czytający NVDA ułatwiający osobom niewidomym i niedowidzącym dostęp do tekstów. Ponadto w bibliotece tej realizowano usługi skanowania i konwertowania tekstów drukowanych dla niewidomych oraz przegrywania audiobooków i muzyki. Udzielano też pomocy osobom niewidomym i niedowidzącym w obsłudze sprzętu Clear Reader+ oraz programów komputerowych: powiększającego i udźwiękwiającego Magic i JAVS, a także sprzętu odtwarzającego nagrania. Podobne rozwiązania oferują bibliotekarze MBP w Olsztynie, gdzie oprócz czytnika Clear Reader+ oraz programów Magic i JAVS, znajdują się dwie lupy elektroniczne Ruby XL HD.

Biblioteki ułatwiały osobom z niepełnosprawnościami wzroku dostęp do informacji o swojej ofercie i działalności również za pośrednictwem swoich stron internetowych. Obecnie umożliwiają one m.in. wybór większej czcionki, udźwiękowanie strony czy zwiększenie kontrastu. Stronę internetową przystosowaną do użytku osób z niepełnosprawnościami posiadało w 2022 r. 57 bibliotek.

Poszczególne placówki systematycznie wzbogacały w tym okresie swoją ofertę o audiobooki i książki z dużym drukiem – wprowadzając nowy rodzaj zbiorów lub rozbudowując istniejące już kolekcje. Na koniec 2022 r. stan książek z dużym drukiem w bibliotekach publicznych województwa wyniósł 9 232 (+1 262), natomiast audiobooków – 57 030 (+5 054). WBP w Olsztynie oraz MBP w Olsztynie posiadają także w swoich zbiorach książki pisane alfabetem Braille’a. WBP w Olsztynie kontynuowała rozbudowywanie księgozbioru o pozycje poświęcone problematyce niepełnosprawności w aspekcie m.in. edukacji, rehabilitacji czy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, wsparciu społecznemu oraz pracownikom z dysfunkcjami – były one gromadzone zarówno dla przedstawicieli grupy docelowej, jak i dla ich rodzin, opiekunów czy współpracowników. Zbiory uzupełniono w tym okresie o 118 woluminów książek, 716 tytułów audiobooków, 143 płyty CD, 18 tytułów filmów na DVD z audiodeskrypcją, 56 filmów dla niesłyszących. Ponadto uzupełniono zbiory o 5 tytułów czasopism przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych lub ich opiekunów i terapeutów: „Bardziej Kochani”, „Hospicjum”, „Niepełnosprawność”, „Nowe Nasze Sprawy”, „Razem z Tobą”. Na bieżąco aktualizowano i promowano zbiory na stronie internetowej WBP w zakładce Oferta dla osób z dysfunkcją wzroku. WBP wypożyczała swoje zbiory (zestawy książki mówionej, audiobooki, płyty CD z muzyką i filmy) do 5 punktów bibliotecznych zorganizowanych głównie w bibliotekach regionu.

Wyjściem naprzeciw oczekiwaniom współczesnych czytelników, również tych z dysfunkcjami wzroku czy słuchu, jest rozszerzanie oferty bibliotek o **zbiory elektroniczne** np. w ramach zawiązywanych w regionie konsorcjów Ibuk Libra, Legimi, Empik Go (szerzej na ten temat w punkcie: Usługi sieciowe i interaktywne).

Osoby z niepełnosprawnością wzroku miały także możliwość skorzystania z dodatkowego dostępu do zbiorów dzięki projektowi „Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących”, realizowanemu przez różne placówki we współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix”.

Za pośrednictwem bibliotek Stowarzyszenie udostępniało urządzenia Czytark Plus wraz z pakietem cyfrowych książek na płytach DVD. Usługę taką oferowano w 24 bibliotekach, m.in.: MBP w Biskupcu, MBP w Braniewie, MGBP w Dobrym Mieście, BP w Gołdapi, MBP w Kętrzynie, MBP w Lidzbarku Warmińskim, MGBP w Nidzicy, MBP w Nowym Mieście Lubawskim, BPMiG w Tolkmicku, GBP w Świątkach, MGBP w Zalewie.

W celu wzbogacenia i uatrakcyjnienia własnej oferty przeznaczonej dla specjalnych grup użytkowników WBP w Olsztynie współpracowała m.in. z Fundacją Szansa dla Niewidomych Oddział w Olsztynie, PZN Oddział w Olsztynie, Domem Pomocy Społecznej w Olsztynie, Państwową Szkołą Muzyczną I i II stopnia w Olsztynie, Instytutem Muzyki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Polskim Stowarzyszeniem Diabetyków, Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligentalną. W ramach współpracy zorganizowano m.in. seanse filmowe z audiodeskrypcją, koncerty uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Olsztynie oraz studentów i wykładowców Instytutu Muzyki UWM, spotkania z pensjonariuszami Środowiskowego Domu Samopomocy Dworek w Olsztynie. Udostępniono pomieszczenia WBP dla Fundacji Szansa dla Niewidomych w celu realizacji projektu „Świat dotyku i dźwięku bez tajemnic - zwiększenie kompetencji i umiejętności otoczenia osób niepełnosprawnych”.

Współpracę z podobnymi organizacjami realizowało w omawianym okresie prawie 50% bibliotek w regionie. Wśród partnerów realizowanych działań wymieniano m.in. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy (w Braniewie, Szymanowie, Giżycku, Suszu), Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Działdowie, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligentalną (Koła w Dobrym Mieście, Działdowie, Nidzicy, Ostródzie), Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Gołdapi, Koło Pomocy Dzieciom i Młodzieży Specjalnej Troski w Małdytach, Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Autyzmem Nie-Zwykłe Dzieci, Stowarzyszenie Osób Niestyszających „W mig”, Polski Związek Niewidomych Koło w Węgorzewie. Dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem Humaneo – w bibliotece w Młynarach odbyła staż osoba z niepełnosprawnością. MPBP w Olecku wspólnie ze Stowarzyszeniem Rodziców Osób Niepełnosprawnych i Osób Wspierających zrealizowała integracyjne działanie plenerowe „Artystyczna Polana”, którego odbiorcami jak i organizatorami były osoby z niepełnosprawnością. W ramach projektu pt. „Mazury - odkrywanie dziedzictwa” realizowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, Biblioteka Powiatu Ostródzkiego wraz ze Stowarzyszeniem Osób Niestyszających „W mig” zorganizowała odczyt Piotra Lisowskiego „Dziedzictwo smaków: Ostróda na talerzu”, który był tłumaczony na język migowy oraz spektakl teatralny na podstawie legendy „Kamień z Ostródy” opatrzoney tłumaczeniem na język migowy i udostępniony na kanale YouTube biblioteki. Jeszcze bogatszy zakres współpracy można zaobserwować w dużych miastach. Pokazuje to przykład MBP w Olsztynie, która poza wymienionymi powyżej instytucjami wykazywała w 2022 r. współpracę z Fundacją Szansa dla Niewidomych, Fundacją POMOC w Komunikowaniu Się czy Federacją Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSA.

Większość bibliotek w regionie dbała o osoby starsze, niepełnosprawne i chore również w inny sposób. Pracownicy poszczególnych placówek, wolontariusze oraz stażyści dostarczali potrzebującym zbiory wprost do domu w ramach usługi „Książka na telefon”. W 2022 r. w swojej ofercie usługę taką posiadało około 80% analizowanych placówek.

POZYSKIWANIE ŚRODKÓW POZABUDŻETOWYCH

W 2022 r. 117 bibliotek publicznych województwa warmińsko-mazurskiego (99,2%) zrealizowało łącznie 353 projekty finansowane ze źródeł pozabudżetowych. Tylko dwie instytucje nie realizowały w tym czasie żadnego projektu.

Wszystkie biblioteki w regionie miały możliwość skorzystania z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 – Priorytet 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych. Z możliwości tej skorzystało 114 bibliotek (95,8%), a łączna kwota dotacji wyniosła w tym roku 1 197 530.

W roku sprawozdawczym biblioteki realizowały projekty związane m.in. z organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży, rozwijaniem pasji użytkowników bibliotek, promocją literatury i czytelnictwa oraz działaniami integracyjnymi na rzecz społeczności lokalnych w różnych kategoriach wiekowych. Istotną częścią działalności bibliotek w roku 2022 były projekty poświęcone działaniom interpersonalnym aktywizującym członków lokalnych społeczności, jak również szkoleniom wśród kadry pracowniczej i zarządzającej. Wśród grantodawców projektów znajdowały się:

◆ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- Z programu „**Partnerstwo dla książki**” dofinansowano 6 projektów bibliotecznych. Dwa z nich zrealizowała MBP w Działdowie: projekt „Wakacyjna Biblioteka” oraz „Biblio(STACJA) – Integracja!”. Po jednym: Biblioteka Elbląska („MOC książek – KsiążkoTerapia 2”), Biblioteka Multimedialna Powiatu Ostródzkiego („Mazury: odkrywanie dziedzictwa”), MBP w Morągu („Morąg inspiruje – wczoraj, dziś, jutro”) i MGBP w Lidzbarku („Kreatywność. Bliskość. Innowacja. Różne oblicza książki”).
- Z programu „**Edukacja kulturalna**” Biblioteka Elbląska otrzymała dofinansowanie na realizację projektu „Papierowe sztuki Biblioteki Elbląskiej”, natomiast Biblioteka Multimedialna Powiatu Ostródzkiego na projekt „Przystań z kulturą”.
- Z programu „**Kultura cyfrowa**” Biblioteka Elbląska uzyskała środki na realizację projektu „Digitalizacja wraz z niezbędnymi pracami konserwatorskimi, opracowanie i udostępnianie starodruków Biblioteki Elbląskiej”.

- Z programu „**Ojczysty - dodaj do ulubionych**” GBP w Baniach Mazurskich pozyskała dofinansowanie na realizację projektu „Czytam, recytuję, z językiem ojczystym fantazjuję”.
- Z Programu Wieloletniego „**Niepodległa**” CB-K Powiatu Kętrzyńskiego zrealizowało projekt „Bo partyzantem być to honor”.
- Z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 – Kierunek interwencji 4.1. **BLISKO** – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność wsparcie otrzymały 4 biblioteki: MBP w Morągu (projekt „Zrób to... z Biblioteką!”), GBP w Kowalach Oleckich (projekt „Pole wyobraźni”), BP w Bisztyнку (projekt „Koalicja na rzecz kultury”), BP w Gołdapi (projekt „SPOTKAJmy się w bibliotece”).
- W 2022 r. WBP w Olsztynie kontynuowała działania w ramach projektu Dyskusyjne Kluby Książki. W projekcie wzięło udział 65 bibliotek z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

◆ **Samorządy województwa warmińsko-mazurskiego (dotacje celowe na realizację projektów):**

- WBP w Olsztynie we współpracy z Warmińsko-Mazurskim Stowarzyszeniem „Areszt Sztuki” realizowała projekt „VariArt – redagowanie i wydawanie regionalnego periodyku kulturalnego”.
- Biblioteka Elbląska zrealizowała kolejny „Cykl spotkań autorskich promujących czytelnictwo i literaturę #CzytELnia”.
- MBP w Olsztynie zrealizowała dwa projekty dofinansowane przez samorząd województwa warmińsko-mazurskiego: „Atlantyda Północy – Festiwal Kultury” (przy współpracy z samorządem miasta Olsztyn) oraz „Galeria Jednego Wiersza. Zawiera sztukę” (przy współpracy z samorządem miasta Olsztyn oraz Instytutem Północnym im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie). Samorząd Olsztyna dofinansował również działania biblioteki miejskiej w ramach Narodowego Czytania.
- Polana Kultury CB-K w Orzyszu uzyskało dofinansowanie ze środków Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie na projekt „Mazurskie Święto Ryby”.
- Biblioteka – CKliK Gminy Stare Juchy pozyskała wsparcie ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na projekt „Piknik Integracyjny Mieszkańców Gminy Stare Juchy”. Ta sama biblioteka pozyskała również dotację Starostwa Powiatowego w Ełku oraz Urzędu Gminy Stare Juchy na realizację projektu „Miejsce spotkań w każdej gminie”.
- 8 bibliotek w województwie (w: Baniach Mazurskich, Gołdapi, Korszach, Lidzbarku Warmińskim, Mrągowie, Olsztynie, Węgorzewie i Wielbarku) pozyskało środki z Gminnych lub Miejskich Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

◆ Unia Europejska:

- WBP w Olsztynie realizowała w tym czasie projekty: Akredytacja I oraz Akredytacja II w ramach programu Erasmus+. Wspólnie z MBP w Biskupcu, MBP w Działdowie, MBP w Ełku, MBP w Olsztynie oraz MBP w Ostródzie założyła konsorcjum, którego celem jest organizacja działań w obszarze edukacji dorosłych dla pracowników bibliotek. W ramach Akredytacji I odbyły się mobilności zagraniczne 13 bibliotekarzy z województwa warmińsko-mazurskiego, pozyskano również dofinansowanie na realizację projektu Akredytacja II. W WBP w Olsztynie rozpoczęto także realizację dwuletniego projektu „e-WBP: technologie dla nowej oferty” w ramach programu RPO 6.1.2 Instytucje kultury (Schemat A) Wsparcie instytucji kultury.

◆ Stowarzyszenia i fundacje:

- MBP w Braniewie, MBP w Działdowie oraz biblioteka działająca w strukturach Ośrodka Kultury w Miłkach kontynuowały działania w ramach 4. Rundy Programu Rozwoju Bibliotek, dofinansowanej przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Celem projektu było zdobycie nowych kompetencji, które pomogą zarządzać biblioteką i tworzyć nową ofertę w czasach po pandemii. Również ze środków FRSI działania realizowała BP w Gołdapi (projekt „Biblioteka dla wszystkich. Równi. Różni. Ważni”). Projekt polegał na wsparciu ukraińskich uchodźców (głównie dzieci, młodzieży i ich opiekunów).
- 3 biblioteki w województwie warmińsko-mazurskim skorzystały ze środków programu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży „Równać Szanse”. GBP w Pozezdrzu zrealizowała 3 projekty: „Wielokulturowość w Gminie Pozezdrze”, „Nasze ogrodowe inspiracje” oraz „My na szlaku mazurskich legend”. CK-B we Fromborku zrealizowało 2 projekty: „Frombork oczami młodzieży” oraz „Akademia Młodego Animatora”, natomiast GBP w Jedwabnie po raz szósty realizowała projekt aktywizujący młodzież w gminie.
- Ze środków Fundacji „Polki Mogą Wszystko” CK-B we Fromborku dofinansowało turnusy wakacyjne dla dzieci i młodzieży z Fromborka oraz Ukrainy.
- Ze środków Fundacji BNP Paribas BPG Godkowo zakupiła gry planszowe oraz ipady w celu urozmaicenia zajęć bibliotecznych i zachęcenia do przychodzenia dzieci do biblioteki.
- BP w Gołdapi otrzymała wsparcie na organizację konkursu recytatorskiego „Moje, twoje, nasze” ze środków Fundacji Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej w Gołdapi.
- BP w Pasłęku zrealizowała wystawę „Pasłęckie procesje i pochody” dzięki środkom Fundacji PKO BP i Braniewsko-Pasłęckiemu Bankowi Spółdzielczemu.

Inne fundacje oraz stowarzyszenia, z którymi współpracowały biblioteki to m.in.: Fundacja ORLEN, Fundacja Metropolia Dzieci, Fundacja „Tratwa”, Fundacja Razem dla Naszych Dzieci, Stowarzyszenie Przyjaciół MBP w Olsztynie.

Wśród pozostałych grantodawców biblioteki wskazywały m.in.: Nidzicki Fundusz Lokalny, Muzeum Historii Polski, Centrum Archiwistyki Społecznej.

W bibliotekach prowadzono również działania, które nie wymagały pozyskiwania środków pozabudżetowych, jednak dzięki nim poszerzano zakres usług. Takimi projektami i przedsięwzięciami były m.in. Dyskusyjne Kluby Książki (125 klubów działających w 65 bibliotekach) czy „Mała książka – wielki człowiek” (w 106 bibliotekach). Placówki uczestniczące w powyższych projektach wskazywały na wzrost zainteresowania mieszkańców ofertą biblioteki. Wsparcie w formie rzeczowej albo merytorycznej i organizacyjnej otrzymywały też biblioteki od podmiotów, które w innych przypadkach wspierały projekty biblioteczne finansowo, np. od samorządów gminnych i powiatowych albo dużych organizacji pozarządowych.

W 2022 r. wiele bibliotek podjęło się poszukiwania środków pozabudżetowych również w formie sponsoringu i darowizn od firm, osób prywatnych lub innych instytucji publicznych. Takimi placówkami były m.in. GCK-B w Bezledach, GBP w Dywitach, GBP w Dźwierzutach, MBP w Ełku, MGBP w Korszach, MBP w Morągu, MBP w Olsztynie, MGBP w Pasymiu czy MGBP w Rynie. Pozyskane fundusze biblioteki mogły przeznaczyć m.in. na organizację zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów, zakup dodatkowych zbiorów albo artykułów spożywczych, przydatnych podczas organizowanych spotkań.

OCENA DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WARMII i MAZUR

za rok
2022

opracowanie:

Dział Analiz i Współpracy z Regionem WBP w Olsztynie

Wojewódzka Biblioteka Publiczna

Olsztyn 2023